

แม่

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

แม่

กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุด พระพุทธศาสนา และจริยธรรม เรื่อง แม่ สำหรับระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๒๗

(นายบรรจง ชูสกุลชาติ)
รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

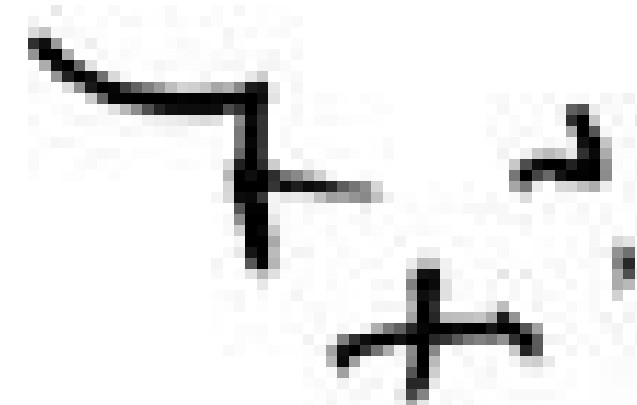
คำนำ

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทยมาช้านาน มีส่วนช่วยให้สังคมไทยอยู่ได้อย่างสันติสุข ช่วยสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนวัฒนธรรมไทยมาตลอด กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา และเห็นควรส่งเสริมให้นักเรียน ตลอดจนเยาวชนได้ยึดมั่น ปฏิบัติตามหลักธรรมโดยสม่ำเสมอ จึงได้มอบหมายให้กรมวิชาการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ขึ้น ในการจัดทำหนังสือดังกล่าว กรมวิชาการได้ขออนุมัติกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติม และหนังสืออุทิศ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และจริยธรรม ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขึ้นคณะหนึ่ง ดังรายชื่อท้ายหนังสือนี้

หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรมเรื่อง “แม่” ประกอบด้วยบทพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหจักรวีสรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี เรื่องความ ๓ เรื่อง ที่ชนะการประกวดในงานวันแม่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และเรื่องไปดูเขาจัดงานวันแม่แห่งชาติ เนื้อหาแสดงให้เห็นความรักความห่วงใยของแม่ที่มีต่อลูก ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกในพระคุณของแม่ และเกิดความกตัญญูกตเวที

กรมวิชาการสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานบทพระนิพนธ์ เพื่อพิมพ์เผยแพร่

ขอขอบคุณผู้เขียน คณะกรรมการฯ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้หนังสือนี้สำเร็จด้วยดีไว้ ณ โอกาสนี้

(นายสุรเดช วิเศษสุรการ)
อธิบดีกรมวิชาการ
๒๑ สิงหาคม ๒๕๒๗

สารบัญ

หน้า

แม่.....สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๑
แม่ของนั้น.....อรุณรัตน์ คล้ายพงษ์	๕
แม่ของข้าพเจ้า.....ศุภรีสิน นิลันภากาศ	๑๘
แม่ของข้าพเจ้า.....โสภี แสงสุวรรณ	๒๘
ไปดูเขาจัดงานวันแม่แห่งชาติ.....เย็นใจ เลหาพนิช	๓๗

แม่

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในบรรดาคำพูดของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชาติใดภาษาใด คำว่า “แม่” คงจะเป็นคำศักดิ์สิทธิ์ที่มีมนต์ขลัง มีความหมายกินใจอย่างลึกซึ้งและลึกซึ้งมากที่สุด เพราะอะไร? ทุกคนย่อมมี “แม่” ผู้ให้กำเนิดเป็นเพื่อนเราก่อนแรกในโลกทีเดียว องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็น “ครู” ที่เราเคารพและยึดมั่นในพระปณิธานคุณ พระกรุณาคุณและพระบริสุทธิคุณ แม้ว่าท่านจะเสด็จพระพุทธรูปมาตั้งแต่ประสูติได้ ๘ วัน ท่านคงจะมีความรู้สึกเกี่ยวกับแม่ไม่ต่างจากบุคคลอื่น สังเกตได้จากคำสอนในพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับแม่ทั่ว ๆ ไปที่จะยกขึ้นมาก่อนที่จะกล่าวถึงแม่ “แม่” ของข้าพเจ้าคนเดียว

พระพุทธรูปองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาเกี่ยวกับแม่ไว้หลายครั้ง บ้างก็เอ่ยถึงพ่อแม่ควบกันไป บ้างก็เอ่ยเฉพาะแม่โดด ๆ เช่น

ในโศณนทชาดกมีคาถาที่กล่าวไว้ว่า

สุหทา มาตา	มารดาเป็นผู้ใจดี
ชนยนฺตี มาตา	มารดาเป็นผู้ให้เกิด
โปเสนฺตี มาตา	มารดาเป็นผู้เลี้ยงดู
โคเปนฺตี มาตา	มารดาเป็นผู้คุ้มครองรักษา
วิหณฺณนฺตี มาตา	มารดาเป็นผู้เตือนร้อนเป็นห่วงเป็นใย
อนุกมฺปกา ปติฏฺฐา จ ปุพฺเพ รสทที จโน มคฺโค สคฺคสุส โลกสุส	

มารดาเป็นผู้เอ็นดู เป็นที่พึ่ง เป็นผู้ให้รส (น้ำนม) มาก่อน เป็นทาง
แห่งโลกสวรรค์

ในสภาวะทุก มีว่า

มาตา มิตฺตํ สเก มเร มารดาเป็นมิตรในเรือนตน

สพฺรหฺมสคฺต มีความว่า

พฺรหฺมาติ ภิกฺขเว มาตาปิตุณเมตํ อธิวจนํ ภิกษุทั้งหลาย คำว่า
พรหมนี้เป็นชื่อของมารดาบิดา

ปุพฺพเทวาติ ภิกฺขเว มาตาปิตุณเมตํ อธิวจนํ ภิกษุทั้งหลาย คำว่า
บุพพเทพเป็นชื่อของมารดาบิดา

ปุพฺพหาจริยาติ ภิกฺขเว มาตาปิตุณเมตํ อธิวจนํ ภิกษุทั้งหลาย คำว่า
บุพพาจารย์เป็นชื่อของมารดาบิดา

วสว

จริงอยู่ ข้าพเจ้ามีแม่ที่มีคุณธรรมตรงกับพุทธภาษิตที่ยกขึ้น
ข้างต้นทุกประการ แต่ท่านมีตำแหน่งเป็นสมเด็จพระนางเจ้า
พระบรมราชินีนาถ ซึ่งหมายความว่า ท่านเป็น “แม่” ของคนทั้งชาติ
แล้วก็แม่ “ส่วนตัว” ของข้าพเจ้าด้วย ทำให้เขียนเรื่องยากขึ้นอีก
ทางที่ดีก็เลือกลักษณะอะไรเด่น ๆ มาพูดสักอย่างเดียว คิดดูแล้ว
ตกลงว่าจะเขียนถึงท่านในแง่เป็นบุพพาจารย์หรือเป็นครูคนแรก

คุณยายเล่าให้ฟังเสมอว่า ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ สมเด็จพระแม่กับ
นำไปรดปรานการเล่นครูกับนักเรียนกับเด็กที่บ้าน โดยท่านจะเป็น
ครูและให้เด็กคนอื่นเป็นนักเรียน สมเด็จพระแม่ทรงมีวิธีการสอนหนังสือ
ที่ดีอยู่แล้ว เด็ก ๆ ทั้งหลายจึงชอบเป็นลูกศิษย์ท่านกัน จนกระทั่ง

นำร้องให้เพราะไม่มีใครไปโรงเรียนของน้ำ ร้อนถึงคุณยายต้องมาเป็นตุลาการตัดสินคดีให้แบ่งเด็กไปเข้าโรงเรียนของน้ำบ้าง เมื่อการเป็นเช่นนี้ ก็ไม่เป็นการยากสำหรับท่านเลยในการที่จะสั่งสอนและสอนหนังสือลูก ๆ ด้วยพระองค์เอง ตอนเล็ก ๆ ท่านสอนให้พับกระดาษ เขียนรูปและทำการฝีมือต่าง ๆ โดยถือแน่ว่าคนเราไม่ควรปล่อยเวลาว่างผ่านไปโดยไร้ประโยชน์ ถ้าเรานั่งดูทีวี วันเสาร์อาทิตย์เฉย ๆ โดยมือไม้ไม่ได้ทำอะไรให้เป็นประโยชน์เป็นโดนกริ้ว

ตอนบ่าย ๆ ท่านไล่ให้ลงไปวิ่งเล่นข้างล่าง เพราะเด็ก ๆ ควรได้อากาศบริสุทธิ์ โตขึ้นท่านจะให้มีหน้าที่ดูแลสนาม ถอนหญ้าแห้วหมู และคอยตัดหญ้ากับต้นข่อยที่ตัดเป็นรูปต่าง ๆ เป็นการออกกำลังกายที่เป็นประโยชน์ พอค่ำลงเราก็ขึ้นมารับประทานอาหาร ตอนอาหารนี้ถ้าว่างพระราชกิจ สมเด็จพระแม่ มักจะอยู่ด้วย ประการแรก ท่านจะได้ดูว่ารับประทานที่มีคุณค่าทางอาหารพอหรือไม่ ประการที่สอง ดูมารยาทโต๊ะ และประการที่สาม เป็นข้อที่พี่น้องทุกคนรวมทั้งพี่เลี้ยงชอบที่สุด คือท่านจะเลือกหนังสือดี ๆ สนุก ๆ มาเล่าให้ฟัง หนังสือที่ท่านเอามาเล่าบางทีก็เป็นนิทานธรรมด ๆ หรือนิทานเรื่องชาดกในพุทธศาสนา บางทีก็เป็นหนังสือประวัติศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญ และความรู้รอบตัวอื่น ๆ บางครั้งเป็นข่าวจากหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ตอนหลัง ๆ นี้ท่านชอบอ่านเป็นภาษาอังกฤษให้เราหัดฟังภาษาคด้วย นาน ๆ ทีก็อาจจะมีการถามปัญหาทวนความจำ ถ้าตอบถูกมักมีรางวัลเงินสด ๑ บาท เป็นที่ขบขันกันในครอบครัวว่าหนังสือธรรมดา ๆ ที่น่าเบื่อที่สุดในโลกพอสมเด็จพระแม่เล่ามันสนุก ตื่นเต้นมีรสมีชาติขึ้นมาทันที ท่านจะเน้น ระบายสี หยิบยกจับความที่น่าสนใจขึ้นมาเล่า (ทูลหม่อมพ่อยังโปรดฟัง) ทำให้จำง่ายไม่ต้อง

ท่อง เรื่องนี้มีความลับอย่างหนึ่ง (ที่เปิดเผยได้แล้ว) ว่า บางทีข้าพเจ้าก็เคยอ่านหนังสือเพราะเรียนเยอะแยะก็อาศัยจำเอาจากที่สมเด็จพระแม่เล่า นำมาวิจารณ์เพิ่มเติม แล้วใช้ตอบข้อสอบ หรือเขียนรายงานส่งครูสบาย ๆ

เรื่องนิทานของสมเด็จพระแม่มีเรื่องที่น่าตื่นเต้น คือ เรื่องผี แต่ก่อนนี้พี่เลี้ยงไม่ยอมเล่าเรื่องผี พอไปโรงเรียนเพื่อน ๆ ก็มาหลอกสมเด็จพระแม่ท่านว่า ถ้ามานั่งอธิบายว่าผีไม่มีจริงก็ไม่เชื่อ ท่านจึงสับสนโดยการเล่าเรื่องผีที่น่ากลัวกว่าให้เช็ด

เมื่อตอนเล็ก ๆ ตั้งแต่เริ่มเรียนประถม ท่านสอนภาษาไทยโดยการให้อ่านวรรณคดี เรื่องยี่นโรงสามเรื่องคือพระอภัยมณี อิเหนา และรามเกียรติ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องอิเหนาท่านให้ท่องกลอนตอนที่เพราะ ๆ เช่น ว่าพลางทางชมคณานก ไก่ผูกจับไม้ชิงมี วัลว

คงจะเป็นเพราะได้อ่านกลอนมาแต่เล็ก ๆ ทำให้ข้าพเจ้าชอบเรียนวรรณคดีไทย ชอบแต่งกลอน

ตอนเด็ก ๆ ข้าพเจ้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษค่อนข้างจะอ่อน และหนีเรียนอยู่เสมอ หลังจากฟังพระบรมราโชวาทของทูลกระหม่อมพ่อเรื่อง “ทำไมคนเราต้องเรียนภาษาอังกฤษ” แล้ว สมเด็จพระแม่ก็ค่อย ๆ เริ่มสอนศัพท์อังกฤษให้ท่องให้อ่านหนังสือตามลำดับยากง่าย จนเดี๋ยวนี้พอจะส่งภาษาฝรั่งมังฉ่องมังคำได้

นอกจากจะเรียนหนังสือที่โรงเรียนแล้ว สมเด็จพระแม่ยังทรงจัดให้ลูก ๆ เรียนพิเศษวิชาต่าง ๆ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งภาษาเลข คณิตรี วาครูป และแม้ว่าท่านไม่นิยมความฟุ่มเฟือย (ข้าวของทุกอย่างต้องใช้อย่างประหยัด) เรื่องการใช้จ่ายในเรื่องการเรียน

การซื้อหนังสือ ท่านจ่ายอย่างไม่อื่น เพราะวิชาความรู้ทำให้เราสามารถทำงานช่วยคนหมู่มาก ช่วยบ้านเมืองได้ สมบัติใด ๆ ย่อมไม่ประเสริฐเท่าการกระทำคุณงามความดีเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและวิชาความรู้

ตอนระยะหลังมานี้ พระราชกิจมีมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่ในด้านการดูแลความเรียบร้อยของสถานที่เวลามีใครมาเฝ้าฯ จนกระทั่งความเป็นอยู่ของราษฎร เวลาเสด็จออกเยี่ยมราษฎรทูลกระหม่อมพ่อมักจะทรงเป็นผู้แนะนำในทางด้านการชลประทาน การเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เมื่อทรงพบคนเจ็บทั้งทูลกระหม่อมพ่อและสมเด็จพระแม่จะทรงให้หมอในขบวนเสด็จตรวจดู ถ้าป่วยมากโปรดฯ ให้เข้าโรงพยาบาล และให้การศึกษาแก่คนที่อยากเรียนแต่ไม่มีทุน พระราชดำริที่สำคัญของสมเด็จพระแม่ในเรื่องของราษฎร คือการสนับสนุนอาชีพ นอกจากการทำเกษตรกรรม บางปีการเพาะปลูกจะไม่ได้ผลดีนักด้วยดินฟ้าอากาศไม่อำนวย เกษตรกรต้องเดือดร้อน บ้างก็ต้องทิ้งบ้านช่องไร่นาเข้าหางานทำที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเข้ามาทำงานในเมือง ดังนั้นเขาควรจะมีงานทำเพื่อเพิ่มพูนรายได้ สมเด็จพระแม่ทรงมีพระราชดำริว่า งานอุตสาหกรรมในครัวเรือนเป็นงานที่เหมาะสมมาก คนไทยเราเป็นผู้ที่มีฝีมือในทางการช่าง มีหัวทางศิลป์อยู่แล้วจึงสนับสนุนได้ไม่ยาก ก็โปรดเกล้าฯ สนับสนุนงานที่เหมาะสมกับแต่ละภาค เช่น การทอผ้า การจักสาน การทำตุ๊กตาไทย เป็นต้น การส่งเสริมนั้นได้ทรงส่งข้าราชการให้เข้าไปติดตามซื้อผลผลิตมาด้วยราคาที่เหมาะสม พระราชทานวัตถุดิบในการผลิตด้วย ของที่นำมาเช่น ผ้ามัดหมี่ ก็ทอดพระเนตร ควบคุมคุณภาพ และจ่ายงานให้ผู้ผลิตด้วยพระองค์เอง โปรดการใช้สอยของที่ผลิตในประเทศไทย บางอย่างแม้ว่าจะแพงหน่อย ถ้าเรามีสตางค์แล้วก็ควรที่จะจ่าย เช่น

เราตัดเสื้อสักตัว คนที่ทอผ้าก็ได้เงิน แล้วต่อมาเจ้าของร้านตัดเสื้อ
ลูกมือลูกจ้างอีกหลายคนก็ได้ด้วย เป็นการกระจายรายได้และป้องกัน
ปัญหาการว่างงานด้วย

เรื่องอื่นที่สมเด็จพระราชทานพระราชดำริมีอีกหลายเรื่อง
ที่สำคัญ ๆ คือการจัดตั้งมูลนิธิสายใจไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ช่วยเหลือสนองคุณผู้ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันประเทศชาติ
การจลละครรักชาติ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในระยะหลัง ๆ แม้ว่าข้าพเจ้าจะไม่มี
โอกาสได้เรียนภาษาอังกฤษภาษาไทยกับท่านบ่อยอย่างแต่ก่อน แต่
ก็ได้ศึกษาเรียนรู้ทัศนคติอันเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติที่เป็นประโยชน์
ต่อชีวิตมาก ยังเป็นครูที่ดีทีเดียว

ถึงแม้ว่าสมเด็จพระนางเจ้าจะทรงมีความคิดต่าง ๆ มากมาย และ
ทรงบ่นเก่งเมื่อพวกเราทำผิด (ซึ่งก็ไม่แปลกอะไร) ก็ทรงมีน้ำพระทัย
กว้างขวางที่จะยอมรับฟังความคิดของลูก ๆ จริงอยู่ท่านไม่พอพระทัย
ถ้าเรา “เถียง” แต่ถ้าเป็นการ “ออกความเห็น” อย่างสุภาพก็ไม่
ทรงว่าอะไร จะตีพระทัยเสียอีก ว่าเรารู้จักคิดเหตุผล

เรื่องของแม่มีอยู่มากมายเกินกว่าจะกล่าว นับว่าข้าพเจ้าเป็น
ผู้โชคดีที่มีทั้งพ่อและแม่ที่เป็นแนวทางให้ยึดถือได้อย่างภาคภูมิใจ
ที่เขียนเรื่องนี้มิได้ตั้งใจอวดไม้ แต่เป็นเพียงบันทึกความทรงจำเล็ก ๆ
น้อย ๆ บางประการเท่านั้น

มารดาเป็นมิตรในเรือนตน

แม่ของฉัน

อรุณรัตน์ คล้ายพงษ์

“แม่” เป็นคำไทยสั้น ๆ ที่มีความหมายกินใจลึกซึ้ง ในความรู้สึกสำนึกของลูกทุกคน ไม่มีบุคคลใดที่เกิดมาโดยไม่มีแม่ เว้นแต่พรหมลิขิตจะผันผวนชีวิตให้พบกับความพลัดพรากจากกัน บางคนต้องกำพร้าแม่แต่เกิด บางคนต้องแยกกันอยู่เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจของครอบครัว แม่คือผู้ให้กำเนิดลูก ไม่ว่าจะเป็นลูกหญิงหรือลูกชาย ย่อมได้รับความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่เลี้ยงดูจากแม่เท่าเทียมกัน นับแต่วัยทารกจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ มีการศึกษา มีอาชีพ มีความเจริญก้าวหน้า แม้ลูกจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยลำพังตัวเอง ความรักของแม่อีกยังเฝ้ามองติดตาม ห่วงใย มุ่งหวังที่จะให้ลูกประสบความสำเร็จ ประสบความสุข แม้ในบั้นปลายของชีวิต ดังนั้นฉันจึงเป็นบุคคลที่โชคดีคนหนึ่ง ที่มีแม่ของฉันเป็นผู้ให้กำเนิด และอยู่ใกล้ชิดคอยอบรมเลี้ยงดูฉันมาจนบัดนี้

แม่ของฉันชื่อ แม่บุญส่ง คล้ายพงษ์ เป็นคนจังหวัดอ่างทอง เคยรับราชการเป็นครูอยู่ที่จังหวัดอ่างทอง ปัจจุบันย้ายมารับราชการครูอยู่ที่โรงเรียนบางชัน (ปลื้มวิทยานุสรณ์) เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พ่อของฉันชื่อ จ.ส.อ.วิจิตร คล้ายพงษ์ รับราชการทหารอยู่ที่โรงเรียนข่าวทหารบก กระทรวงกลาโหม เมื่อก่อนนี้พ่อมักจะไปรับราชการพิเศษอยู่ตามชายแดนเป็นเวลาแรมปี คงปล่อยให้ฉันและน้อง ๆ อยู่กับแม่ตามลำพังในบ้านที่พ่อได้สร้างไว้ให้ แม่มีลูกทั้งหมด ๓ คน คือตัวฉัน น้องสาว และน้องชายคนสุดท้อง ซึ่งมีอายุ ๑๐ ปี ๕ ปี และ ๗ ปี ตามลำดับ เนื่องจากแม่ของฉันมีการศึกษาดี มีอาชีพที่มี

เกียรติ คือเป็นครู แม่จึงมีความรู้ความสามารถที่จะให้การศึกษา
อบรมเลี้ยงดูลูกของแม่อย่างดีที่สุด เหมือนดังที่มีผู้เขียนกลอนเทิดทูน
ความรักของแม่ ไว้ว่า

แม่จ๋าแม่	ความรักแม่	นี้แน่นัก
คุณแม่รัก	ลูกของแม่	มาแต่ต้น
รักของแม่	มิไค้มี	ราเคียน
มีหรือจน	แม่รักอยู่	ไม่รู้จบ

นอกจากความรู้ความสามารถของแม่แล้ว ด้วยอุปนิสัยใจคอ
ที่สุขุม เยือกเย็น เมตตากรุณาของแม่ แม่ได้ให้ความรักความอบอุ่น
แก่ลูกของแม่ทุกคนมิได้บกพร่อง เพราะฉันเป็นลูกคนโตฉันจึงมี
ประสบการณ์ และประทับใจในความอบอุ่นจากอกแม่ ได้พบเห็น
การเลี้ยงดูน้อง ๆ ของแม่ตั้งแต่ฉันจำความได้ แม่เล่าว่าแม่เลี้ยงลูก
ของแม่ด้วยตนเอง ในช่วงเวลาที่แม่คลอดแม่ก็จะลาพักการ ๑ เดือน
แม่ได้ให้ลูกดื่มนมแม่ทุกคน เมื่อครบกำหนดลาแล้ว แม่ก็ได้อาศัย
ปู่ ย่า ช่วยเลี้ยงดูลูกในขณะที่แม่ต้องไปทำงาน และด้วยความจำเป็น
แม่จึงต้องเลี้ยงดูลูกด้วยนมผงดระหว่างช่วงเวลากลางวัน ส่วนตอน
กลางคืนลูกก็คงได้ดื่มนมของแม่ตามปกติ ลูก ๆ เติบโตด้วยไอรุ่น
และน่านมของแม่ ซึ่งฉันเองรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณแห่งน่านมแม่
ดังบทเพลง “ค่าน่านม” ตอนหนึ่งที่กล่าวว่า

ไอรุ่นแม่จ๋า ถูกคิดถึงค่าน่านม
เลือดในอกผสม กลั่นเป็นน่านม ให้ลูกดื่มกิน

จากบทเพลงนี้จะเห็นว่า น่านมของแม่มีค่าและมีความหมาย
แก่ลูกเป็นอย่างยิ่ง สร้างความผูกพันทางสายเลือด ความรัก ความ

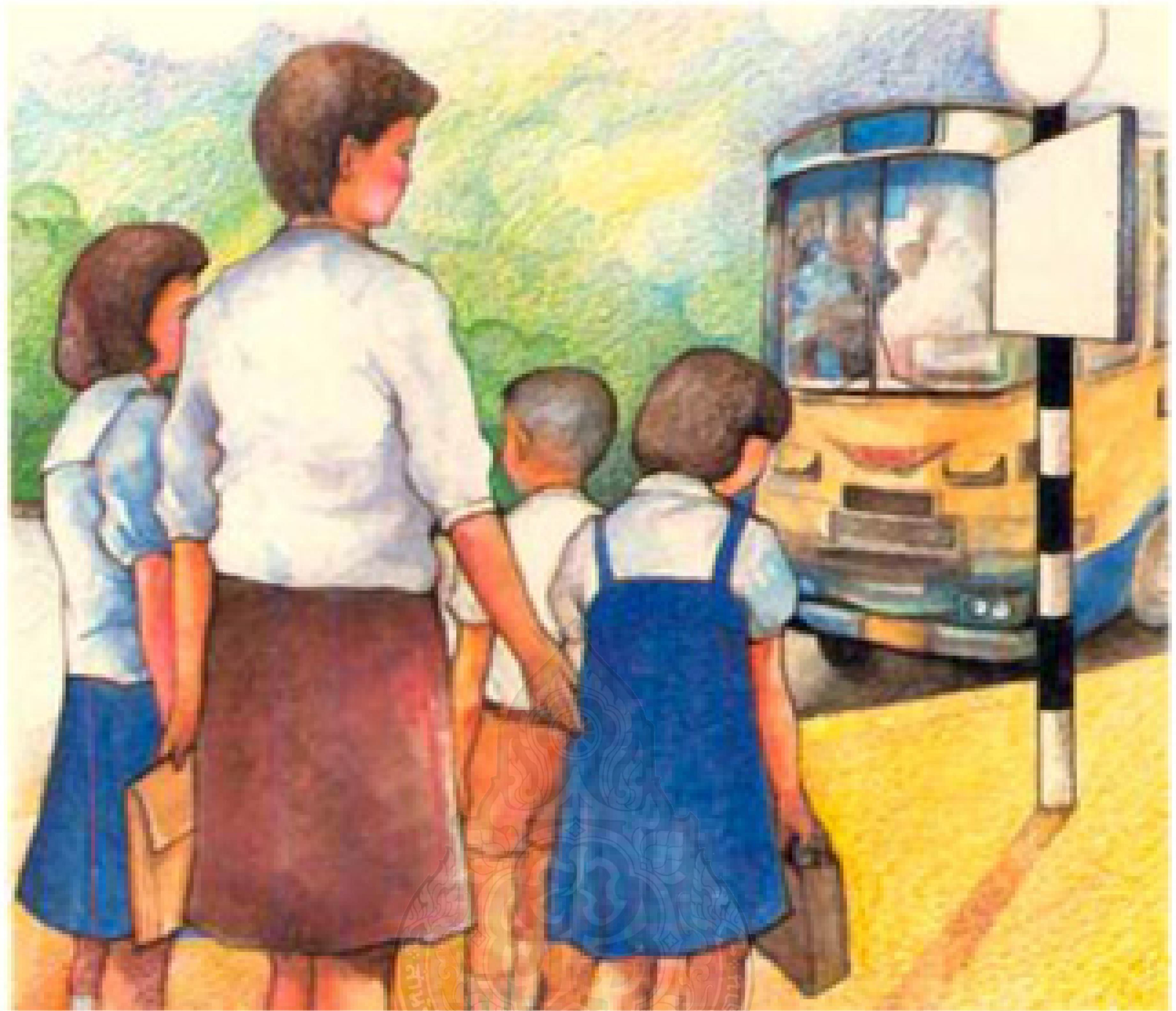
อบอุ่น ในขณะที่แม่โอบกอดลูกน้อยให้ตึมนมจากอกแม่

ทุกวันนี้ แม่ของฉันตื่นนอนก่อนใคร ๆ เวลาตี ๕ แม่จะเตรียม หุงหาอาหารเช้าง่าย ๆ เตรียมเครื่องต้มให้ลูก ๆ เตรียมเสื้อผ้า เครื่อง แต่งตัวให้ลูกไปโรงเรียน ลูกของแม่ทุกคนก็รู้จักหน้าที่ของตนดี ถึง เวลาที่ตื่น อาบน้ำ แต่งตัว รับประทานอาหาร ปฏิบัติโดยมิให้แม่ ต้องดักเตือน พวกเราทุกคนช่วยเหลือแม่ แบ่งเบาภาระของแม่เท่าที่ ลูก ๆ อย่างเราจะทำได้ คำสั่งสอนของแม่เราจะจดจำไว้และปฏิบัติ ตามเสมอ เพราะพวกเรารักแม่ และแม่สอนให้เราเป็นคนดี เวลาใด ที่พ่ออยู่ด้วย พ่อจะช่วยแม่ในการตระเตรียมอาหาร ของใช้ เสื้อผ้า กระเป๋าหนังสือสำหรับลูก ๆ ช่วยเหลือแม่เตรียมอาหารเช้าบ้างเป็น ครั้งคราว พ่อไปทำงานแต่เช้า พ่อเป็นคนจริงจังต้องงานมาก เวลา ของพ่อส่วนใหญ่จะเสียสละให้กับหน้าที่ราชการทหาร พ่อมักจะต้อง เดินทางไปช่วยราชการชายแดนบ่อย ๆ พ่อบอกว่า “เพื่อประเทศชาติ และเพื่อความสงบสุขของครอบครัว” เพราะพ่อไปทำงานชายแดน นั้นต้องเสี่ยงอันตรายมาก แต่พ่อก็มีเกียรติ มีกำลังใจจากแนวหลัง คือ แม่และลูก ๆ ถึงจะลำบากพ่อก็ทนได้ และพ่อเคยสอนว่า “ลูก ทุกคนจงภูมิใจที่เกิดมาเป็นลูกทหารหาญ ผู้ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครอง ประเทศ” ฉันเองก็มีความภาคภูมิใจที่สุดที่ได้เกิดมาเป็นลูกของพ่อ แม้บางครั้งพวกเราจะเจ็บเหงาที่ไม่มีพ่ออยู่ด้วย แม่จะเป็นผู้คอย ผ่อนคลายให้พวกเราหายเหงา โดยพาพวกเราไปเที่ยวหาอาหารอร่อย ๆ รับประทานอาหารบ้าง บางทีก็ร้องเพลง เล่านิทานบ้าง เพลงที่แม่ชอบ ร้องให้ลูก ๆ ฟังมักจะเป็นเพลงเกี่ยวกับทหาร เพลงที่แม่ชอบมาก ที่สุดและร้องให้ฟังบ่อย ๆ ก็คือเพลง “ยอศคอย” และเพลง “ชาย ชาญทหารไทย” บางทีเมื่อแม่ร้องถึงตอนที่ว่า

ยามจากไปชายแดน แสนทวิ ป่านละนี้ พักงเศร้า
เขียนแหงทรวง พื่ออยู่ป่า นอนกลางคืน กินกลางทรวง ต้อง
ระวังอันตรายอย่างใหญ่หลวง ถึงหัวร้างbremไกลใช้รักถวง
พี่ยังห่วงแก้วตา ยอคยาใจ

แม้ร้องอย่างไพเราะเพราะพริ้ง และในบางครั้งฉันเห็นน้ำตาคลอ
เต็มเบ้าตาของแม่ แต่แม่ก็รีบเช็ดไม่ให้ลูก ๆ เห็น แม่คงกลัวว่าลูก
จะเห็นความอ่อนแอของแม่ แต่ฉันก็แอบเห็นจนได้ ฉันเข้าใจแม่ดี
ว่าแม่คงจะคิดถึงพ่อมาก แต่แม่ไม่เคยแสดงความอ่อนแอให้ลูก ๆ
เห็นเลย ฉันโตพอที่จะเข้าใจความรู้สึกของแม่ได้ดี และฉันก็มีความ
ภูมิใจในตัวพ่อ ไม่มีความเหงาหรือคิดน้อยใจว่าพ่อรักงานมากกว่า
ลูก ๆ ของพ่อ ครอบครัวของเราอยู่กันอย่างมีความสุขมาก เพราะ
ปัจจุบันนี้เราอยู่พร้อมหน้ากันทั้งพ่อ แม่ ลูก

เวลาประมาณ ๖ นาฬิกา แม่จะพาลูก ๆ ของแม่ออกจากบ้าน
ไปขึ้นรถเมล์ประจำทางสาย ๒๖ ที่บริเวณตลาดเกษตรเพื่อไปโรงเรียน
ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑ ชั่วโมง แม่ให้ฉันและน้อง ๆ เรียนโรงเรียน
ที่แม่ไปทำการสอน ทั้ง ๆ ที่มีโรงเรียนอื่น ๆ อยู่ใกล้บ้าน แม่ก็ไม่ยอม
นี้ก็ด้วยความรักและความเป็นห่วงที่มีต่อลูก ๆ แม่อยากให้ลูก ๆ
ไปโรงเรียนกับแม่ ได้อยู่ใกล้สายตาของแม่ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าแม่
จะต้องลำบากในการดูแลเอาใจใส่ลูกของแม่ เพราะไม่ว่าแม่จะก้าว
เท้าไปทางไหน แม่ก็จะต้องมีลูก ๆ ติดตามเป็นพรวน เป็นภาระที่
น่ารำคาญและเบื่อหน่าย แต่แม่ของฉันไม่เคยบ่นและเบื่อหน่าย
เนื่องจากรถเมล์ที่ผ่านโรงเรียนมีสายเดียว แม่จึงต้องพาลูก ๆ ไป
โรงเรียนแต่เช้าเพราะถ้าสายรถจะมีคนมาก บางวันฉันและน้อง

ทั้งสองคนต้องเปิดเสื้อกับผู้คนเพื่อขึ้นรถ แม้จะพยายามคันให้
 ลูก ๆ ขึ้นไปก่อนเพื่อจะได้อยู่ในที่ปลอดภัย ส่วนตัวแม่เองบางครั้ง
 แม่ต้องยืนอยู่ตรงบันไดรถกว่าจะแทรกคนขึ้นมาในรถได้ พวกฉัน
 เป็นเด็กนักเรียนตัวเล็ก ๆ บางครั้งก็ได้รับความเอื้ออารีจากพี่ ๆ
 นักศึกษา และผู้ใหญ่ใจเมตตาขยับที่ให้นั่ง ส่วนแม่ของฉันต้องยืน
 โหนรถเมล์มาจนกระทั่งถึงโรงเรียน บางทีแม็ก็นิดซี มีที่นั่งว่าง
 แม่จะคว้าลูก ๆ ของแม่ได้ที่นั่งหมดแล้วหรือยัง ถ้าทุกคนได้ที่นั่ง
 แล้วแม่ก็จะขอมั่ง และตลอดเวลาแม่จะต้องคอยระมัดระวังดูแล
 พวกเราในระหว่างทาง เพราะพวกเราชอบนั่งหลับ ครั้นใกล้จะถึง
 ป้ายลง แม่ก็จะปลุกให้พวกเราตื่นและดูแลการลงรถอย่างปลอดภัย

ถึงโรงเรียนแล้วเราก็จะต้องเดินเข้าโรงเรียนอีกเป็นระยะทางประมาณ ๑๐๐ เมตร เราแม่ลูกเดินเข้าโรงเรียนด้วยกัน เป็นกิจวัตรประจำทุกวันทั้งเช้าและเย็น นับเวลาได้ ๕ ปีแล้ว ตั้งแต่ชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จนปัจจุบันนี้ชั้นเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ในเวลารับประทานอาหารกลางวันโรงเรียน ฉันและน้อง ๆ จะมารวมกันที่ห้อง ป. ๔/๒ ซึ่งเป็นห้องเรียนที่แม่เป็นครูประจำชั้นสอนอยู่ เราแม่ลูกต่างก็รับประทานอาหารร่วมกัน แม่จะเตรียมอาหารใส่ปิ่นโตมารับประทานที่โรงเรียนด้วย เพราะเหตุผลว่า

๑. เพื่อความประหยัด
๒. เพื่อให้ลูก ๆ ของแม่ได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าถูกหลักอนามัย
๓. เพื่อสร้างนิสัยในการรับประทานอาหารที่ดีให้แก่ลูก คือ สะอาด ถูกหลักอนามัย ไม่ตามใจปาก
๔. เพื่อแม่จะได้ซักถาม พูดคุยกับลูก ๆ เกี่ยวกับการเรียนหรือความเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้ามี

หลังจากที่รับประทานอาหารที่แม่เตรียมมาจากบ้านแล้ว แม่จึงจะให้สตางค์ค่าขนมฉันกับน้อง ๆ คนละ ๓ บาท แม่จะรู้ไหมนะว่าบางครั้งฉันอิ่มข้าวแล้ว ยังอึดน้ำใจของแม่จนเต็มกระปุกออมสินด้วย

เพื่อนของแม่ที่โรงเรียนทุกคนรักแม่ เพราะฉันดูจากกิริยาท่าทางที่ทุกคนพูดคุยกับแม่ จะยิ้มแย้มแจ่มใส หัวเราะร่าเริง บางครั้งก็กระซำเข้าเฝ้าหยอঁกันสนุกสนาน แม่เป็นคนเรียบร้อย ทั้งการพูด กิริยามารยาทนุ่มนวล แม่เป็นคนไม่ช่างพูด และเป็นคนจริงจังต้องงานมาก

แม่ขยันอ่านหนังสือค้นคว้าตำราอยู่เสมอในการเตรียมการสอนนักเรียน นักเรียนทุกคนรักแม่ เพราะฉันมีเพื่อนที่เคยเรียนในชั้นที่แม่สอน และเคยอ่านเรียงความที่เพื่อน ๆ แต่งความเรื่อง "ครูของฉัน" แม่ของฉันเป็นครูที่ใจดียิ้มอยู่เสมอ แม่เรียกนักเรียนทุกคนว่า "ลูก" นักเรียนทุกคนเคารพและเชื่อฟังแม่มาก

พ่อของฉันก็รักแม่มาก เพราะแม่ทำหน้าที่เป็นภรรยาที่ดี มีใจซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อพ่อเสมอต้นเสมอปลาย แม่เรียบร้อยและอ่อนโยน เวลาที่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน พ่อแม่จะหยอกเย้ากันอย่างมีความสุข และเมื่อถึงวันเกิดแม่ พ่อจะมีของขวัญมาให้ น้อง ๆ ของฉันรักแม่ ไม่ว่าจะอยู่ที่บ้านหรือที่โรงเรียน น้องสาวจะคลอเคลียกอดรัดแม่เสมอ เวลาถูกทำผิด หรือบางครั้งลูก ๆ ทะเลาะกันตามประสาเด็ก ๆ แม่ก็จะว่ากล่าวอบรมตักเตือน และชี้แจงเหตุผลว่าใครผิดใครถูก จนลูก ๆ ยอมรับผิดแล้วแม่จึงจะทำโทษ บางครั้งก็ทำโทษโดยการลดเงินเดือนขนม บางครั้งก็ตีบ้าง หรือไม่ก็ให้ทำงานบ้านแทนกันบ้าง ถ้าวันเสาร์อาทิตย์อยู่บ้าน แม่มักจะทำอาหารหรือขนมอร่อย ๆ ให้ลูก ๆ รับประทาน แม่เป็นคนมีฝีมือในการปรุงอาหาร พ่อชมแม่ว่าทำอาหารอร่อย จนพ่อต้องกลับมารับประทานอาหารที่บ้านทุกวัน หลังจากเลิกงานแล้วก็รีบกลับบ้าน ไม่เคยผิดเวลาเลย แม่เล่านิทานเก่ง พวกลูก ๆ จะขอร้องให้แม่เล่านิทานให้ฟังเสมอ ๆ และแม่ก็ร้องเพลงเพราะด้วย ฉันรักแม่มาก ความรักที่ฉันมีต่อแม่นั้นยากที่จะบรรยายได้

แม่จ๋าดวงใจลูก ยังหันมุกไม่เสื่อมคลาย
รักแม่แน่วใจหมาย ห่วงพลักขยักคณัญญ

เรื่องที่ฉันเขียนนี้ เป็นชีวิตประจำวันส่วนหนึ่งของแม่ หากจะเขียนชีวิตทั้งหมดของแม่แล้วก็เป็นเรื่องยาวไม่มีตอนจบเช่นเดียวกับความรู้สึกของฉันที่มีต่อแม่ คือ รักแม่จนสุดที่จะพรรณนาได้ พระคุณที่มีต่อลูกนั้นก็ยิ่งสุดที่จะพรรณนาเช่นกัน ดังบทเพลงที่มีผู้แต่งไว้และเราชอบร้องจนคุ้นหูว่า

จะเอาโลกมาห้าปากกา แล้วย่านภาวนาแทนกระดาษ
เอาน้ำหมึกมหาสมุทรแทนหมึกวาด ประภาศพระคุณไม้พ้อ
นี่คือความรู้สึกที่ฉันมีต่อ “แม่ของฉัน”

ลูกศิษย์คุณธรรม เพราะแม่นำลูกดูทาง

แม่ของข้าพเจ้า

ศุภวัสิน นิรันดร์ภาษา

แม่คือร่ม	ไทรทอง	ปกป้องลูก
แม่หันผูก	ชี้นำ	ด้วยคำสอน
ลูกเคารพ	อบอุ่น	คุณมารดา
ลูกกวีจร	เกียรติแพร์	เพราะแม่คือ

(จากคำกลอนชนะเลิศการแข่งขันประกวดรางวัลที่ ๑ วันแม่แห่งชาติประจำปี ๒๕๒๔)

มนุษย์ทุกคนที่เกิดมามีชีวิตอยู่ได้ ก็เพราะมี “พ่อ” และ “แม่” เป็นผู้ให้กำเนิด โดยเฉพาะผู้เป็นแม่นับว่ามีความสำคัญในฐานะเป็นผู้ให้เกิดการปฏิสนธิแก่ชีวิตของลูก แม่ยอมรับภาระทุกอย่างด้วยความยากลำบาก ทั้งกายและใจเพื่อให้กำเนิดแก่ลูก นับตั้งแต่ชีวิตของลูกเริ่มปฏิสนธิ และเจริญเติบโตอยู่ในครรภ์ จนกระทั่งครบกำหนดคลอดออกมามีชีวิตเป็นทารก เจริญวัยเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แม่ผู้ให้กำเนิดต้องรับผิดชอบอุ้มชูเลี้ยงดูโดยตลอด “แม่” เป็นคำที่มีความหมายแก่ลูกยิ่งนัก เป็นคำแรกที่ลูกพูดได้และเป็นคำจับใจ มีความหมายเป็นมิ่งขวัญและมงคลชีวิตของลูกสุดจะพรรณนาได้

ความรักของแม่ยิ่งใหญ่กว่าสิ่งใด ๆ ความรักของแม่กว้างใหญ่ไพศาลกว่าแผ่นฟ้ามหาสมุทร แม่ยอมเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ลูกมีชีวิตอยู่อย่างสมบูรณ์ด้วยความสุขและความเจริญ ยามที่ลูกเป็นทุกข์แม่ก็มีทุกข์กับลูกด้วย ลูกเป็นสุขแม่ก็พลอยเป็นสุขไปกับลูกเช่นเดียวกัน พระบรมศาสดาคือพระพุทธเจ้าของเรา ได้ตรัสรับรองความสำคัญของแม่ไว้ว่า “มารดาบิดาเป็นพรหมของบุตร

มารดาเป็นมิตรในเรือนตน มารดาเป็นผู้ใจดี มารดาเป็นผู้ให้เกิด
มารดาเป็นผู้เลี้ยงดู มารดาเป็นผู้คุ้มครองรักษา มารดาเป็นผู้เตือนร้อน
เป็นห่วงเป็นใย มารดาเป็นผู้เอ็นดู เป็นที่พึ่ง เป็นผู้ให้รส (น้ำนม)
มาก่อน และมารดาเป็นทางแห่งโลกสวรรค์”

แม่ คือ สุตที่รักเคารพและเกิดทุนบูชาของข้าพเจ้า

แม่ของข้าพเจ้าเกิดเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๘๐
ในตระกูลชาวนา แม่เคยเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ในวัยเด็กชีวิตของแม่
ลำบากมาก เพราะแม่เกิดมาในครอบครัวที่ยากจน และประกอบอาชีพ
ด้วยการทำนา เมื่อเล็ก ๆ แม่ต้องช่วยตาและยายถอนกล้า ดำนา
และเลี้ยงควาย ในขณะเดียวกันเมื่ออายุเข้าเกณฑ์การศึกษา แม่ก็
เข้าเรียนในโรงเรียนประชาบาลที่วัดไถ่บ้าน

ความลำบากตรากตรำในชีวิตประจำวันของแม่สมัยที่เป็น
เด็กนั้น นับว่าเป็นเรื่องธรรมดาของลูกชาวนาชนบททั้งหลาย แม่ต้อง
ใช้แรงใจทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้านด้วยความมานะอดทน ใน
ขณะเดียวกันแม่ก็ดิ้นรนเพื่อการศึกษาหาความรู้ไว้เป็นทุนสำหรับ
ประกอบอาชีพในวันข้างหน้าต่อไปด้วย ดังนั้นหลังจากที่แม่เรียนจบ
หลักสูตรชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนประชาบาลข้างบ้านแล้ว แม่
ก็เข้าไปเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมซึ่งตั้งอยู่ในตัวเมือง ในตอนนั้น
กิจวัตรประจำวันของแม่เริ่มเปลี่ยนแปลงและลำบากมากขึ้น เพราะ
แม่ต้องตื่นนอนตั้งแต่ตีสี่ตีห้า เพื่อเตรียมหุงหาอาหารรับประทาน
และใส่กล่องไปโรงเรียน แม่ต้องออกจากบ้านแต่เช้าตรู่ เดินทาง
อย่างรีบเร่งด้วยระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน ๕ กิโลเมตร ตอนเย็น
กว่าจะกลับถึงบ้านก็ใกล้ค่ำ เพื่อนลูกชาวนาบ้านละแวกเดียวกันที่เขา

มีฐานะดี เขาก็มีจักรยานขี่ไปโรงเรียน ส่วนแม่ยากจนต้องจำทนเดินทางด้วยเท้าไปกลับวันละ ๑๐ กิโลเมตร ยิ่งในฤดูฝนแม่ต้องทนเดินบ้างวิ่งบ้างไปตามทางเดินที่เป็นคันนาและป่าละเมาะ ท่ามกลางพายุฝนและเสียงฟ้าคำรามก็มีอยู่บ่อยครั้ง พังแม่เล่าแล้วข้าพเจ้าก็น้ำตาซึมด้วยความรู้สึกสงสารแม่เป็นยิ่งนัก แม้จะพบกับความเหนื่อยยากลำบากถึงเพียงนั้น แต่ด้วยความมานะอดทนและความตั้งใจใฝ่ศึกษาของแม่อย่างจริงจัง แม่ก็สามารถเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เมื่ออายุ ๑๗ ปี

เพราะความยากจนเป็นอุปสรรค แม่ไม่สามารถเดินทางไปศึกษาต่อถึงชั้นมหาวิทยาลัยได้ แต่ความหวังของแม่ยังไม่สิ้นไป เมื่อแม่มีโอกาสดำเนินการในโรงเรียนพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข จนกระทั่งจบการศึกษาวิชาพยาบาลแล้ว แม่ได้เข้ารับราชการเป็นพยาบาลอยู่ในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ชีวิตในวัยสาวของแม่ก็เช่นเดียวกับปุณณทั้งหลาย หลังจากจบการศึกษาและมีงานทำแล้ว แม่ก็แต่งงานกับพ่อเมื่ออายุแม่ได้ ๒๓ ปี จนบัดนี้แม่ได้ให้กำเนิดลูกเป็นหญิงเพียง ๒ คน คือ พี่สาวของข้าพเจ้าและตัวข้าพเจ้าเอง

ตลอดเวลาที่ผ่านมา ๒๐ ปีเศษ หลังจากที่แม่ได้ให้กำเนิดแก่ลูกทั้งสองแล้ว แม่ก็อยู่ในฐานะที่เป็นทั้งภรรยาของสามี เป็นแม่ของลูก และเป็นข้าราชการพยาบาล จึงดูเหมือนว่าชีวิตของแม่ผูกพันอยู่กับภารกิจที่นับว่าหนักหนาพอสมควร ทั้งงานในด้านครอบครัว ซึ่งแม่จะต้องปฏิบัติต่อสามีและลูก ๆ และงานพยาบาลที่ต้องรับผิดชอบต่อคนไข้ด้วย แต่แม่ก็ไม่เคยปริกบั่นหรือแสดงอาการย่อท้อเบื่อหน่ายต่อชีวิตและการทำงาน ตรงกันข้ามกลับเป็นไปในลักษณะที่ว่าแม่ได้แสดงความสามารถในการทำหน้าที่เหล่านั้นได้อย่างไม่

ขาดตกบกพร่อง ผลงานราชการที่แม่กระทำตามหน้าที่ได้ปรากฏเป็นความดีความชอบ ที่ผู้บังคับบัญชามองเห็นด้วยความพอใจมาโดยตลอด จนได้รับการพิจารณาปูนบำเหน็จให้ได้เลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ ๒ ขั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ครั้ง พร้อมทั้งตำแหน่งหน้าที่การงานของแม่ก็ได้ก้าวหน้ามาโดยลำดับจนถึงทุกวันนี้

ในฐานะภรรยาของสามี แม่ยอมรับนับถือและมีความซื่อสัตย์ต่อพ่อในฐานะภรรยาที่ดีอย่างเสมอต้นเสมอปลายตลอดมา แม่ยอมรับสถานะของสามีภรรยาตามคำพังเพยที่ว่า “สามีคือช้างเท้าหน้า ภรรยาเป็นช้างเท้าหลัง” แม่ยังยอมรับด้วยว่ากิจการงานในบ้านเรือนและครอบครัว เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของภรรยา ซึ่งแม่ก็ได้ถือปฏิบัติสืบมาด้วยความเรียบร้อย

นอกจากความรับผิดชอบการงานในบ้านเรือนอันเป็นกิจวัตรประจำวันที่เคยชินของแม่แล้ว แม่มักจะหาโอกาสปลีกเวลาในวัน

หยุดราชการซึ่งว่างจากงานประจำ เดินทางออกไปเยี่ยมเยือนญาติ-
พี่น้องทั้งฝ่ายสามีและฝ่ายตน ซึ่งส่วนใหญ่มีบ้านเรือนอยู่ตามท้องถื่น
ชนบท แม่ชอบซื้อของเล่น สนุ่ ยาสีฟัน ผลไม้ และเสื้อผ้าจาก
ตลาดในเมืองไปฝากเด็ก ๆ แม่เคยบอกว่าการได้ออกไปในท้องถื่น
ชนบทเป็นครั้งคราวเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศชีวิตที่จำเจในเมือง
ทำให้มีโอกาสดังได้พบปะสนทนาสร้างความสนิทสนมกับญาติพี่น้อง
และชาวบ้านใกล้เคียง เกิดความอบอุ่นทางใจ เป็นการกระชับความ
รักความนับถือที่มีต่อกันฉันญาติให้สนิทแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ญาติพี่น้อง
คนใดมีปัญหาขัดข้องคับแค้นด้วยเรื่องอะไรก็ได้ปรึกษาหารือช่วย
เหลือกันไปตามฐานะ เป็นการแสดงออกด้วยอัธยาศัยไมตรี เอื้อเฟื้อ
เผื่อแผ่ต่อกัน ตามแบบธรรมเนียมที่ดีงามของคนไทย และสังคมไทย
ซึ่งมีมาช้านานแล้ว

ในด้านการดูแลเลี้ยงดูลูกนั้น ตามปกติแม่ถือเป็นหน้าที่หลัก
แม่คำนึงถึงความสมบูรณ์ของสุขภาพร่างกาย ซึ่งลูก ๆ ควรจะได้มี
การเจริญเติบโตแข็งแรงปราศจากโรค ไม่แคะแกร็นหรือผอมบาง
สามวันก็สิ้นวันใช้ แม่อบรมดูแลให้ลูกรู้จักปฏิบัติตนเกี่ยวกับการรักษา
สุขภาพอนามัยอยู่เสมอ แม่มักสรรหาอาหารที่มีประโยชน์แก่ร่างกาย
ให้ลูก ๆ รับประทาน แม่นิยมนำอาหารสำเร็จรูปหรือสิ่งของราคา
แพง ด้วยเหตุผลของแม่ที่ว่า การทำอาหารรับประทานเองย่อมได้
ประโยชน์ในทางประหยัดค่าใช้จ่าย มั่นใจในคุณค่าทางอาหารมากกว่า
อาหารที่เขาทำไว้ขาย และยังรับประทานในเรื่องความสะอาดปลอดภัย
จากเชื้อโรคได้ดีกว่าอีกด้วย สิ่งของที่มีราคาแพงมิได้หมายความว่า
สิ่งเหล่านั้นจะมีคุณค่าในการบริโภคอย่างสมราคาเสมอไป แม่เป็น

คนประหยัด มีนิสัยรักความสะอาด และพิถีพิถันในเรื่องอาหารการกินอยู่เสมอ

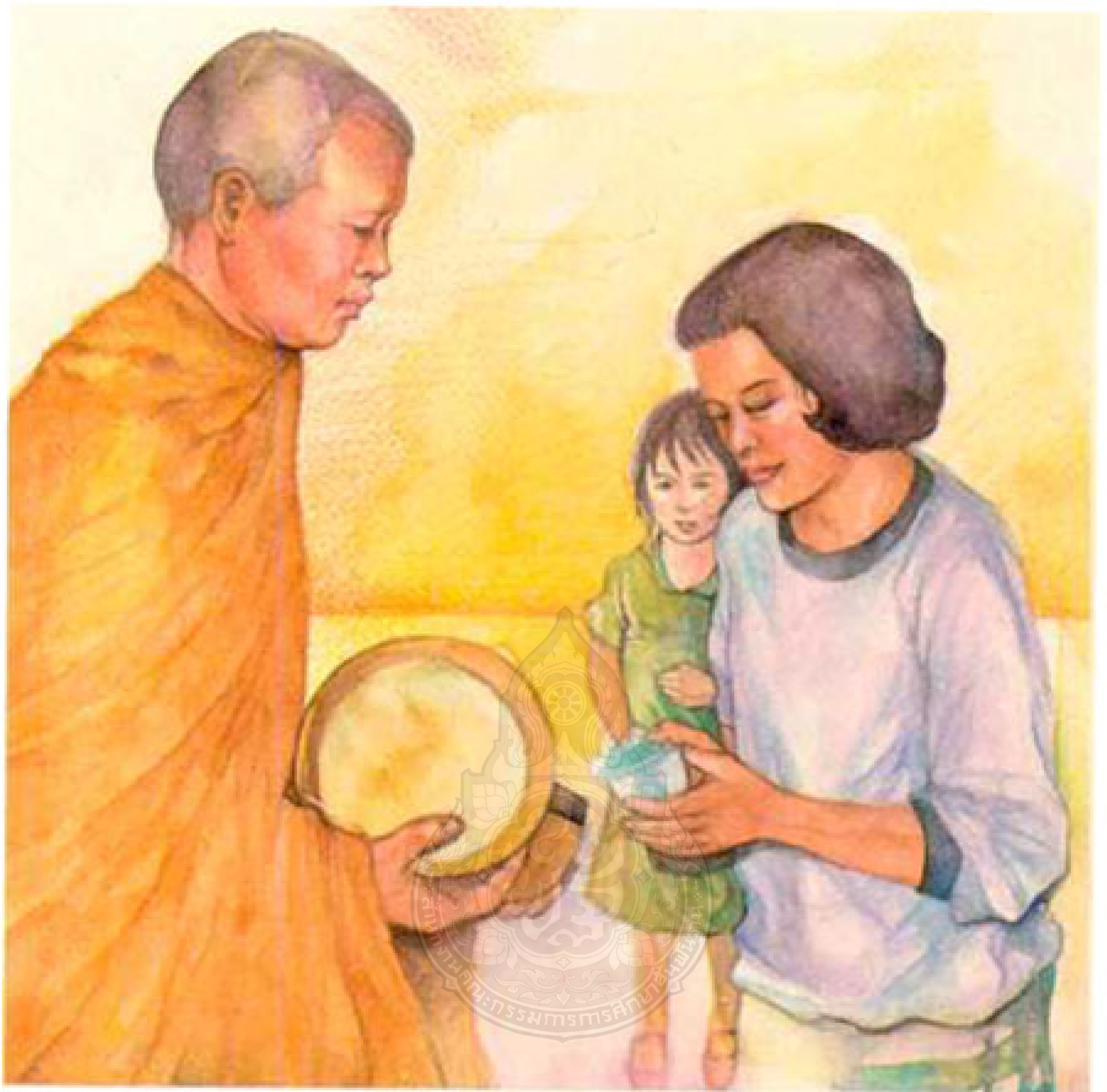
ในด้านการศึกษาของลูก ๆ ก็นับว่าเป็นเรื่องใหญ่ในความรู้สึกและความหวังของพ่อและแม่ แม่ตั้งความปรารถนาที่จะให้ลูกซึ่งมีเพียงสองคนเท่านั้น ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นทั้งพี่สาวของข้าพเจ้าและตัวข้าพเจ้าเองจึงมีโอกาสได้เข้าเรียนในโรงเรียนตั้งแต่ยังเล็ก เมื่ออายุ ๔ ขวบ เริ่มจากชั้นอนุบาล ประถม และมัธยม ตามลำดับ ด้วยผลการเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาโดยตลอดทั้งสองคน ที่เป็นดังนี้ก็เพราะแม่มีส่วนช่วยเป็นกำลังสำคัญ ทั้งในด้านการจัดระเบียบประจำวันและวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียน แม่ไม่เคยห่างไกลลูก คอยเอาใจใส่ดูแลกวาดชั้นการเรียนอย่างสม่ำเสมอ และให้กำลังใจแก่ลูก ๆ อยู่ตลอดเวลา แม่แสดงความดีใจและภาคภูมิใจให้ลูก ๆ ได้เห็นอย่างเด่นชัด เมื่อลูกสาวคนโตของแม่ คือ พี่สาวของข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษาวิชาพยาบาลศาสตร์ และได้เข้ารับราชการเป็นพยาบาลเจริญรอยตามแม่ เมื่อต้นปี พ.ศ.๒๕๒๕ นับเป็นความสมปรารถนาของแม่ที่ตั้งเป้าหมายไว้แต่เดิม ยังคงเหลือแต่ข้าพเจ้าซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้น ม.๕ ปีนี้

ความสำเร็จของลูก คือ ความสุขของแม่อย่างแท้จริง

นอกจากการสนับสนุนให้ลูก ๆ ได้เรียนรู้วิชาการในโรงเรียนแล้ว แม่ยังคอยสอดส่องให้ลูก ๆ มีความประพฤติดีไปพร้อมกับการเรียนดีด้วย แม่ตักเตือนแนะนำและเน้นอยู่เสมอว่า การมีความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว ไม่อาจทำให้คนเราประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริงได้ คนเราแม้จะมีความรู้ดี แต่ประพฤติตัวไม่ดี

ชีวิตก็อาจจะพบกับความเดือดร้อนได้ เข้าทำนองที่ว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” ก็มีตัวอย่างให้เห็นอยู่ทั่วไป ผู้ที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีเกียรติ เป็นที่รักนับถือของคนทั่วไป จะต้องประพฤติตนอยู่ในทำนองคลองธรรม คือความประพฤติดีที่สังคมยอมรับ คนที่มีความรู้ดีและความประพฤติดี ย่อมเป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพของชาติบ้านเมืองด้วย

กิจวัตรของแม่ที่นับว่ามีความสำคัญต่อครอบครัวของเราอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ แม่เป็นผู้ที่มีจิตใจเลื่อมใสและใฝ่ในธรรมะอันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างมาก ตามปกติถ้าไม่มีกิจจำเป็นติดพันในหน้าที่ราชการหรืองานส่วนตัวที่สำคัญจนเกินไป แม่จะต้องหาโอกาสในวันธรรมสวนะไปทำบุญตักบาตรและฟังเทศน์ที่วัด บางครั้งบางโอกาสก็พาลูก ๆ ไปด้วย นอกจากนี้ แม่ยังชอบสะสมหนังสือธรรมะประเภทต่าง ๆ รวมทั้งปาฐกถาธรรมของพระธรรมกถึกที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป เช่น เจ้าคุณพระพรหมญาณมุนี (ปัญญา นันทภิกขุ) วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี ท่านเจ้าคุณพระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ) แห่งสวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พระโพธิญาณเถระ (หลวงพ่อชา) วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี และเทพบัณฑิตคำบรรยายธรรมะของพระอาจารย์พยอม กัลยาโณ วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี เป็นต้น วัดหยุดราชการเสาร์อาทิตย์ถ้าไม่มีธุระที่จะออกไปไหน แม่ก็อ่านหนังสือและฟังเทปธรรมะอยู่กับบ้าน หาโอกาสอบรมสั่งสอนลูก ๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมะและพระพุทธศาสนาไปด้วยในตัว อันเป็นผลให้ลูก ๆ ได้รับการถ่ายทอดทัศนคติ และมีความเลื่อมใสศรัทธาในการนับถือพระพุทธศาสนา

ขึ้น ก็นับว่าแม่มีวิธีการจงใจที่จะส่งเสริมลูก ๆ ให้มีสภาพจิตใจ
จะความประพฤติเหมาะสมกับฐานะที่เป็นพุทธมามกะได้อย่าง
ชื่นชม แม่บอกว่าการรับรู้ในรสพระธรรมของพระพุทธเจ้าด้วย
ศรัทธาอย่างมั่นคงนั้น ก็เท่ากับเรามีอุดมการณ์ในชีวิตว่า เราจะ
อยู่กับความดีและหลีกเลี่ยงความชั่วร้ายทั้งปวง อยู่ด้วยการรู้ว่าเรา
มนุษย์ เรามีหน้าที่จะต้องประพฤติปฏิบัติในฐานะที่เราเป็นมนุษย์

เราไม่ควรจะคิดเรื่องชั่ว ไม่ควรจะทำเรื่องชั่ว ไม่ควรจะทำอะไรที่ชั่ว ๆ อันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน อย่างนี้เรียกว่าเป็นผู้มีชีวิตสมบูรณ์ที่ถูกต้อง ทั้งร่างกายและจิตใจ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหากได้รับการแก้ไขด้วยหลักการแห่งธรรมะ ก็จะเป็นข้อยุติให้เกิดความสุขความสงบทั้งในด้านส่วนบุคคลและส่วนรวมได้อย่างแท้จริง

ในด้านอุปนิสัยใจคอของแม่ก็นับว่าแม่เป็นคนใจดี อารมณ์ดี มีลักษณะสงบเสงี่ยมเจียมตน พูดน้อยยิ้มง่าย ไม่เคยแสดงอาการโกรธเคืองบึ้งตึงอย่างรุนแรงกับพ่อและลูก ๆ แม้การสังคมกับคนอื่น ๆ นอกบ้าน แม่ก็สามารถทำตัวเข้ากับคนทั่วไปได้ดี ประกอบด้วยแม่มีวิชาชีพเกี่ยวกับการพยาบาล แม่ต้องปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้คนที่มาหามาติดต่อในเรื่องการเจ็บป่วยอยู่เป็นประจำ แม่จึงมีโอกาสดำเนินพบพุดจาเป็นที่รู้จักกับคนจำนวนมาก และแม่ถือคติในการทำงานว่า ไม่ทำงานเพื่อหน้าที่อย่างเดียว แต่ทำเพื่อมนุษยธรรม และคุณธรรมของสังคมด้วย ดังนั้นแม่จึงเป็นคนที่ได้รับไมตรีจากผู้คนที่มาติดต่ออยู่เสมอ มีหลายคนเมื่อได้รู้จักแม่ครั้งหนึ่งแล้ว ก็หาโอกาสมาเยี่ยมเยือนแม่ถึงบ้านในโอกาสต่อมา พร้อมกับมีถุง มีกล่อง ใส่ผัก ปลา อาหาร ผลไม้ ทั้งของสดและของแห้งติดมือมาฝาก เป็นการแสดงน้ำใจตอบแทนความดีของแม่ เมื่อต่างฝ่ายต่างแสดงน้ำใจไมตรีต่อกันเช่นนี้ จึงเปรียบเสมือนญาติสนิทได้พึ่งพาอาศัยไปมาหาสู่กันต่อไป ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นลูกของแม่ บางโอกาสที่ข้าพเจ้าไปปรากฏตัว ณ สถานที่ใดก็ตาม ข้าพเจ้ามักจะได้รับการทักทายได้ถามถึงสารทุกข์สุขดิบ ด้วยกิริยาว่าจาที่เต็มไปด้วยมิตรไมตรีจากคนที่เคยรู้จักแม่มาก่อน ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและภาคภูมิใจ

ขึ้นในจิตใจของข้าพเจ้าเป็นยิ่งนัก นับเป็นอานิสงส์แห่งความดีของแม่ ได้ปกแผ่มาถึงลูก ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดในจิตใจ ได้มีหน้ามีตาก็อเพราะ อานุภาพความดีของแม่โดยแท้

แม่เป็นสุดที่รักของข้าพเจ้า แม่เป็นทุกอย่างของลูก เป็นพระ เป็นพรหม เป็นครู และเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตอันดีงาม เพื่อให้ลูกเจริญรอยตาม ดังได้กล่าวมาแล้วทุกประการ แต่เท่าที่ บรรยายมานี้ นับเป็นเพียงส่วนน้อยจากบทบาทในชีวิตจริงของแม่ ซึ่งมีมากมายสุดจะพรรณนาให้จบสิ้นได้ ข้าพเจ้าในฐานะที่เป็นลูก ย่อมมั่นในความกตัญญู และขอแสดงกตเวทิต่อแม่ด้วยการบันทึก ไว้ด้วยความภาคภูมิใจว่า “แม่ของข้าพเจ้า” คือแม่ที่แท้จริงของลูก มิใช่แม่ในจินตนาการ และข้าพเจ้าได้ตั้งปณิธานไว้อย่างแน่วแน่ว่าจะดำเนินชีวิตตามแบบอย่างทางดีของแม่ เพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นลูกที่ดี ของพ่อแม่ เป็นนักเรียนที่ดีของครูอาจารย์ และชั้นสุดท้ายได้เป็น พลเมืองดีที่มีคุณภาพของชาติบ้านเมืองสืบไป

แม่คือศรีเรือน กอยตักเตือนให้ลูกดี

แม่ของข้าพเจ้า

โสภี แสงสุวรรณ

หากโลกมนุษย์ของเราเนี่ยแปรเปลี่ยนไปสู่ความโหดร้ายป่าเถื่อน และไร้มนุษยธรรม ทุกชีวิตที่เกิดมาจะถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว เดี่ยวดาย และปล่อยให้เติบโตไปตามยถากรรมปราศจากการเลี้ยงดู และเหลียวแลจากผู้ให้กำเนิด ชีวิตเหล่านั้นคงจะจบสิ้นเสียตั้งแต่แรกเกิด ยากที่จะมีใครรอดพ้นความตายอย่างแน่นอน โลกที่เคยสว่างไสวน่าอยู่ก็คงจะจมปลักอยู่ในความมืดมน มิใช่โลกอันน่าอัศจรรย์เหมือนเช่นทุกวันนี้ และถ้าหากโลกของเราส่อเค้าว่าจะถูกรุกรานด้วยมหันตภัยดังกล่าว บุคคลแรกที่จะลุกขึ้นมาต่อต้าน และคัดค้านการกระทำอันโหดร้ายทารุณนี้จนสุดชีวิตคงจะมีใครอื่น นอกจากผู้ที่คนทั้งโลกพากันเรียกว่า “แม่” นั่นเอง การที่ข้าพเจ้ามั่นใจว่า แม่จะเป็นผู้ที่ปกป้องชีวิตของลูก และรักษาหน้าที่อันสำคัญของแม่ไว้ เนื่องจากแม่ทุกคนมีสัญชาตญาณแห่งความรักลูกอันเป็นเลือดเนื้อเชื้อไข เป็นธรรมชาติอันบริสุทธิ์ที่แฝงเร้นในจิตใจของผู้เป็นแม่ทุกคน แม้ส่วนหนึ่งข้าพเจ้าจะได้ศึกษาความจริงเรื่องนี้จากแม่ของคนทั่วโลกที่ข้าพเจ้าพบเห็นตัวอย่างมามากต่อมากแล้ว แต่บุคคลสำคัญที่ทำให้ข้าพเจ้าซาบซึ้งและปักใจในความรักแท้ของแม่ก็คือ “แม่ของข้าพเจ้า” นั่นเอง

แม่ของข้าพเจ้าเป็นหญิงชาวบ้านธรรมดาที่ไม่มียศถาบรรดาศักดิ์ ประดับสงเสริมคุณงามความดีให้ปรากฏในสังคม ยิ่งกว่านั้นแม้อยังเป็นเพียงกรรมกรในโรงงานทอผ้าแห่งหนึ่ง ซึ่งได้รับค่าแรงอยู่ในอัตราขั้นต่ำ เพราะแม่มีความรู้น้อย แม่จึงใช้แต่แรงงานบวกกับความ

ขยันขันแข็งและความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนกับค่าจ้างรายวัน และต่ออายุการทำงานมาจนทุกวันนี้ แต่สิ่งที่เป็นความสามารถและสร้างรอยประทับใจแก่ข้าพเจ้าอย่างล้นเหลือ ก็คือ แม่ช่วยพ่อเลี้ยงลูก ๆ จำนวน ๑๐ คน จนมีงานการเป็นหลักแหล่ง และมีครอบครัวไปแล้วหลายคน บ้างก็สำเร็จการศึกษาถึงขั้นปริญญาก็มี และสิ่งที่น่าภูมิใจยิ่งก็คือ ไม่มีลูกคนใดประพฤติตนเป็นคนเกเร หรือสร้างปัญหาให้แก่พ่อแม่แม้แต่คนเดียว ผลสำเร็จที่ลูกได้รับนี้ เกิดจากความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพ่อและแม่นั่นเอง ทั้ง ๆ ที่ตลอดเวลาครอบครัวของเราต้องผ่านมรสุมชีวิตอันเกิดจากกรรมเก่ามากระหน้า

ข้าแต่แม่ให้ชีวิตครอบครัวสันคลอนอยู่ตลอดเวลา แต่ทุกคนก็สามารถ
ฟันฝ่าอุปสรรคทั้งปวงจนรอดพ้นมรสุมชีวิตมาได้ในที่สุด และหาก
จะศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นอย่างลึกซึ้งก็จะพบว่า แม่เป็นบุคคลสำคัญ
ที่ช่วยให้ชีวิตในครอบครัวเป็นสุข และผ่านพ้นภัยจากมรสุมร้ายมาแล้ว

โดยทั่วไปแม่ทุกคนต่างก็มีพระคุณในฐานะผู้ให้กำเนิด สร้าง
ชีวิตให้แก่ลูก เป็นต้นแบบทางกาย ให้ลูกได้ถ่ายทอดลักษณะของ
แม่ติดตัวมาไม่มากนักน้อย สิ่งนี้นับว่าเป็นกฎแห่งธรรมชาติที่แม่จะ
หลีกเลี่ยงไม่ได้ และในเมื่อลูกเป็นส่วนหนึ่งที่แบ่งมาจากร่างกายและ
จิตใจของแม่ ลูกจึงย่อมเป็นที่รักของแม่อย่างไม่ต้องสงสัย ข้าพเจ้า
รู้ดีด้วยสัญชาตญาณว่า แม่ของข้าพเจ้ารักลูกทุกคน เป็นความรัก
อันบริสุทธิ์ที่พิสุจน์ได้จากการกระทำที่เป็นไปอย่างเสมอต้นเสมอ
ปลาย และไม่มีวันจบสิ้นอย่างแน่นอน

แม่ของข้าพเจ้าเป็นตัวอย่างของแม่ที่มีความอดทนต่อความ
ยากลำบาก ทั้งกายและใจ ทุกคนคงจะทราบดีว่า แม่ที่มีลูกถึงสิบคน
คงจะต้องเหน็ดเหนื่อยกับการอุ้มท้อง การคลอดลูก และเลี้ยงดูลูก
มาแล้วอย่างแสนสาหัส และเมื่อครอบครัวของเรามีรายได้น้อยฐานะ
ยากจน แม่จึงมีภาระหนัก ต้องพบกับความยากลำบากยิ่งกว่าครอบครัว
อื่น ๆ จากสภาพความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ในการคลอดลูกแต่ละครั้ง
แม่จึงเต็มไปด้วยความยากลำบาก และต้องช่วยตัวเองอยู่ตลอดเวลา
แต่แม่ก็ไม่ย่อท้อ ไม่เคยปริปากบ่น และเต็มใจที่จะให้ลูกทุกคนเกิด
มาเป็นลูกของแม่อย่างแท้จริง ความยากจนของครอบครัวมิใช่สิ่งที่
จะมาขวางกั้น หรือทำลายอนุภาพของความรักที่แม่มีต่อลูก แม่เฝ้า
เลี้ยงดูลูกทุกคนด้วยความเอาใจใส่ พูมพัก ทะนุถนอมเพื่อให้ลูกมี

ความสุข ช่วยปกป้องคุ้มครองภัยอันตรายที่จะมากล้ากรายตัวลูก อยู่ตลอดเวลา ยามลูกเจ็บไข้ได้ป่วย แมื่อก่อนนาทรร้อนใจประหนึ่ง แม่มีส่วนได้รับความเจ็บป่วยนั้นด้วย เช่น เมื่อครั้งที่ข้าพเจ้าถูกน้ำมัน ที่กำลังเดือดร้อนระอุจากกระทะกล้วยแขกที่ป้าทอดขายลวกเอาเต็ม หลัง แม่ของข้าพเจ้าเป็นคนแรกที่ปราดเข้าไปประคองกอดข้าพเจ้าไว้กับอก แล้วพาไปโรงพยาบาล ข้าพเจ้าเห็นแม่มองดูบาดแผลของ ข้าพเจ้าด้วยแววตาแห่งความวิตกกังวลอย่างมหาศาล แม่คงอยากให้ ดวงตาของแม่มีอำนาจวิเศษบันดาลให้บาดแผลของข้าพเจ้ามลายสิ้นไป แม่ยอมอดหลับอดนอนเฝ้าเอาใจใส่ดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยของ ข้าพเจ้าทุกวันจนซบผอม ดังนั้นหากลูกคนใดเจ็บไข้ได้ป่วยอาการหนัก บุคคลที่ได้รับความทุกข์ทรมานไม่น้อยไปกว่าลูกก็คือแม่ของข้าพเจ้านั่นเอง

- ภาระอันยิ่งใหญ่ของแม่ นอกจากจะต้องเอาใจใส่เลี้ยงดู และ ปกป้องรักษาชีวิตลูกตั้งแต่เล็กจนโตแล้ว สิ่งที่ประกอบกันก็คือ แม่ยังมีภาระที่จะต้องทำงานหนัก ช่วยพ่อหาเงินมาเลี้ยงดูลูก ๆ อีก ด้วย เพราะถ้าแม่อยากเห็นชีวิตและความเป็นอยู่ของลูกดีขึ้นเพียงใด แม่ก็ต้องเพิ่มภาระทำงานให้หนักขึ้นเพียงนั้น ก่อนที่แม่จะทำงาน โรงงาน แม่ทำงานทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการค้าขาย หรือรับจ้าง แม่ทำงานทุกอย่างโดยไม่เลือกว่าจะเป็นงานหนักสักเพียงใด แม่ออก ทำงานแต่เช้ากลับมาจนค่ำถึงบ้านด้วยความเหนื่อยอ่อน แต่แม่ยัง เข้าครัวทำกับข้าว และทำงานบ้านอื่น ๆ อย่างกระฉับกระเฉง แสดง ให้เห็นถึงความรักและความรับผิดชอบที่มีต่อลูก แม่เป็นนักต่อสู้ชีวิต ที่ไม่เคยสยบกับโชคชะตาเลยแม้แต่น้อย เหตุการณ์ครั้งสำคัญที่ทำให้ ลูกทุกคนประจักษ์ในความเป็นนักสู้ของแม่ก็คือ เมื่อครั้งที่พ่อขับรถ

แท็กซีไปชนคนได้รับบาดเจ็บสาหัส แม่ต้องช่วยวิ่งเต้นกู้ยืมเงิน
ก้อนใหญ่ไปเป็นค่าทำขวัญและพยาบาลคนเจ็บ นอกจากนี้พ่อยัง
โชคร้ายต้องไปทรمانอยู่ในคุกถึง ๖ เดือน ในระยะนั้นข้าพเจ้ายัง
จำภาพชีวิตในครอบครัวทั้งพ่อแม่ลูก ๑๒ ชีวิตจนติดตา ลูก ๆ ทุกคน
ต่างตกอยู่ในสภาพของคนขวัญเสีย เสมือนบ้านแตกสาแหรกขาด
เพราะต้องขาดพ่อที่ทำรายได้หลักให้แก่ครอบครัว แต่ลูกก็ยังม่
ที่เข้มแข็ง มีหัวใจประดุจเพชร แต่น้ำใจดุจแม่น้ำหล่อเลี้ยงชีวิตลูก
แม่มกลายเป็นหัวหน้าครอบครัวที่จะต้องจัดการทุกสิ่งทุกอย่างแทนพ่อ
แม่ทำงานหนักกว่าเดิมอีกหลายเท่า จนใบหน้าแม่เคร่งเครียดและ
ซ่อนแววตาเศร้าหมองไว้ใน ร่างกายแม่ทรุดโทรมเพราะความ
ตรากตรำงานหนักจากเข้าจรดเย็น จนกระทั่งพี่สาวของข้าพเจ้าไม่
อาจทนดูแม่อยู่ในสภาพนี้ได้ จึงลาออกจากโรงเรียนด้วยน้ำตาและ
ไปรับจ้างทำงานโรงงาน เพื่อจะได้ช่วยแม่พยุงครอบครัวของเรา
ส่วนพี่ชายไปขออาศัยอยู่กับพระที่วัดเพื่อลดรายจ่ายในครอบครัว
ขณะนั้นข้าพเจ้าและน้อง ๆ อีกหลายคนกำลังเรียนอยู่ในระดับประถม
เราต้องมีความอดทนกันทุกคน และแม่ก็สามารถประทับประคอง
นาวาชีวิตฝ่าคลื่นมรสุมอันน่ากลัวนำลูกขึ้นสู่ฝั่งจนสำเร็จ และรอคอย
การกลับมาของพ่ออย่างมีความหวัง

ภาระของแม่ในการเลี้ยงดูและปกป้องคุ้มครองลูกถึง ๑๐ คน
ให้มีความเจริญเติบโตและรอดพ้นจากภยันตรายใด ๆ ได้นั้น นับว่า
เป็นภาระที่หนักมาก และยากยิ่งที่บุคคลทั่วไปจะกระทำได้ง่าย
แต่แม่ของข้าพเจ้าก็ได้เพียรพยายามกระทำหน้าที่นี้มาแล้วเป็นเวลา
เกือบ ๓๐ ปี ตลอดระยะเวลาดังกล่าวกว่าที่ลูก ๆ จะเติบโตมาได้
จนถึงบัดนี้ รายได้อันน้อยนิดและฐานะความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น คงจะ

ทำให้แม่ของข้าพเจ้าต้องผ่านความเหนื่อยยาก ลำบากทั้งกายและใจ มาแล้วอย่างแสนสาหัส แต่แม่ของข้าพเจ้าก็ไม่เคยปรีปากบ่นถึงความ ยากลำบากของตนเองเลยแม้แต่น้อย และไม่เพียงแต่แม่จะเลี้ยงดู และพิทักษ์รักษาร่างกายของลูกให้เจริญเติบโตเท่านั้น สิ่งที่สำคัญ แม่ยังส่งเสริมให้ลูกมีความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและทางจิตใจ อีกด้วย กล่าวคือแม่ส่งเสริมให้ลูกทุกคนได้ศึกษาเล่าเรียนตามกำลัง สติปัญญาและความถนัดของลูกแต่ละคน จึงไม่เป็นที่น่าประหลาดใจ เลยในการที่แม่สามารถส่งเสียให้พี่สาวคนที่ ๒ ของข้าพเจ้าได้เรียน หนังสือจนจบปริญญาตรีทางการศึกษาสำเร็จออกมาทำงานเป็น อาจารย์ในโรงเรียนรัฐบาลแห่งหนึ่งอย่างสมภาคภูมิ ในขณะที่ลูก อีกหลายคนกำลังเรียนระดับสูงในวิชาที่ตนถนัด เช่น พลศึกษา และคหกรรม เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าฐานะความยากจนและความ รู้น้อยของแม่หาได้เป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของลูก ๆ

แต่อย่างใดไม่ ความรักและความปรารถนาดีของแม่ที่อยากจะเห็นลูกมีอนาคตอันสดใสเป็นพลังใจอันมหาศาลที่ส่งผลให้ลูกได้รับความสำเร็จ

เคยมีคำกล่าวไว้ว่า “คนที่มีความรู้อาจแสดงได้ด้วยประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร แต่คนดีอาจพิจารณาได้จากความมีคุณธรรม” นับว่าเป็นคำกล่าวที่เป็นความจริงอย่างยิ่ง แม่ของข้าพเจ้าให้ทั้งความรู้และคุณธรรมแก่ลูก ๆ ควบคู่กันไป โดยที่แม่บอกลูกว่า “คนที่มีความรู้แต่เพียงอย่างเดียว ถ้าไม่มีคุณธรรมหรือความดีอยู่ในตัวแล้วก็เข้าทำนองความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” ด้วยเหตุนี้แม่จึงอบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นคนมีคุณธรรมในด้านต่าง ๆ โดยยึดตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งได้แก่ ความมีสติสัมปชัญญะ ความเกรงกลัวและละอาย ความอดทนและอดกลั้นทั้งกายและใจ โดยยึดหลักที่ว่า “ลำบากก่อน สบายทีหลัง” ความมีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ความอ่อนน้อมถ่อมตน และมีความกตัญญูทุกตเวทีต่อผู้มีพระคุณแก่เราเป็นต้น โดยที่แม่ชี้ให้เห็นว่าคนที่มีคุณธรรมย่อมสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความองอาจไม่เสี่ยงต่อความผิดพลาด และมักจะแคล้วคลาดต่อภัยอันตรายทั้งปวง และนอกจากแม่จะสอนลูกด้วยวาจาแล้ว แม่ยังปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอีกด้วย แม่เป็นคนมีสติ มีความละเอียดรอบคอบ มีความอดทน มีเมตตากรุณา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่ได้แสดงแบบอย่างของลูกที่ดี มีความกตัญญูรู้คุณต่อแม่ของท่าน ด้วยการปรนนิบัติรับใช้คุณยายซึ่งมีอายุมากแล้ว ทั้งยามกิน ยามนอน และถึงคราวเจ็บไข้ได้ป่วยมิได้ขาด หรือแม้แต่บุคคลอื่นที่มีพระคุณต่อครอบครัวของเรา แม่ก็จะสรรเสริญท่านและพรีาสอนให้ลูกระลึกถึงพระคุณของท่านอยู่เสมอ ถ้ามีโอกาสจะตอบแทนพระคุณ

ท่านได้ พวกเราก็ไม่เคยละเลยแม้แต่ครั้งเดียว คุณความดีของแม่นี้ ทำให้ลูกทุกคนบูชาแม่ ไม่กล้าที่จะประพฤติดัวชั่วร้ายให้ผิดไปจากที่แม่สอน และที่แม่ได้กระทำเป็นแบบอย่างไว้ ดังนั้นนอกจากแม่ของข้าพเจ้าจะเป็น “ต้นแบบทางกาย” ของลูก ๆ แล้ว แม่ยังเป็น “ต้นแบบทางใจ” ที่ส่งผลให้ลูกตั้งใจประพฤติตนเป็นคนดีอีกด้วย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า แม่ของข้าพเจ้ามีพระคุณต่อลูก ปกป้องรักษาลูกทุกคนให้เจริญเติบโต ให้การศึกษาและอบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดี โดยยอมสละหยาดเหงื่อแรงกายและความสุขส่วนตัว เพื่อให้ลูกมีความสุขความเจริญนั้น เป็นสิ่งที่ตราตรึงอยู่ในหัวใจของข้าพเจ้าและลูกทุกคนอยู่ตลอดเวลา แสดงให้เห็นว่า แม่แม่จะมีใช้บุคคลสำคัญซึ่งเป็นที่รู้จักของสังคมและวงการใด ๆ แต่สำหรับในบ้านหรือครอบครัวของเราแล้ว แม่เป็นบุคคลสำคัญที่สุดของลูก ๆ ประดุจเป็นแม่พระประจำบ้านที่ลูกเคารพบูชาและต้องมีความกตัญญูกตเวทิต่อท่าน ให้สมกับที่จะได้ชื่อว่าเป็นลูกที่ดี ข้าพเจ้าได้ตั้งปณิธานไว้อย่างแน่วแน่ว่า จะทดแทนพระคุณของแม่ด้วยการ “ประกาศคุณท่าน” โดยประพฤติตนเป็นคนดี เพื่อให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคมว่า ที่เราเป็นคนดีได้นั้นเพราะมีแม่คอยอบรมสั่งสอนและแม่เป็นแบบที่ดีแก่เรา รวมทั้งจะต้อง “ตอบแทนคุณท่าน” ด้วยการช่วยเหลือกิจการงานของท่าน เลี้ยงดูท่านตอนเมื่อยามท่านชรา ดูแลปรนนิบัติท่าน และเอาใจใส่ช่วยเหลือท่านเมื่อท่านเจ็บป่วย และเมื่อยามท่านล่วงลับไปแล้วก็เป็นเจ้าภาพในการปลงศพของท่าน และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่านอย่างสม่ำเสมอ แม้ข้าพเจ้าจะปฏิบัติต่อท่านตามที่ได้ตั้งปณิธานไว้ ก็ยังนับว่ามีอาจตอบแทนพระคุณ

ของแม่ได้หมดสิ้น แต่ข้าพเจ้าก็ยังภูมิใจที่ได้กระทำตนเป็นลูกที่ดี
ให้สมกับที่ได้เกิดมาเป็นลูกของแม่อย่างแท้จริง

ชีวิตไม่สับสน ถ้าทุกคนมีแม่ดี

ไปดูเขาจัดงานวันแม่แห่งชาติ

เย็นใจ เลหาพนิช

แม่นี้มีคุณ กับหนูหนักหนา ให้กำเนิดหนูมา แล้วเลี้ยงดูแต่
เล็กจนโต พอใหญ่ขึ้นมา ส่งหนูเรียนรู้ ให้มีวิชา แม่เอ๋ยแม่จ๋า หนูขอ
บูชา เคารพแม่เอ๋ย

นี่คือคำขวัญสุดดีแม่ จากเด็กนักเรียนตัวเล็ก ๆ ชั้นประถม-
ศึกษาปีที่ ๕ ชื่อ เด็กชายพิริยะ ลบแยม โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์
อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นคำขวัญที่ชนะการประกวด
ในการจัดงานวันแม่แห่งชาติ ๒๕๒๕ ซึ่งโรงเรียนได้จัดขึ้นเป็นครั้งแรก
และประสบความสำเร็จได้รับผลทางจิตใจดีอย่างคาดไม่ถึง

นับว่าเป็นโชคดีที่ผู้เขียนได้มีโอกาสร่วมงานในครั้งนี้ด้วย
เพราะได้พบเห็นแก่นแท้ของความรัก ความผูกพันอันสูงสุดของ
มนุษย์ อันได้แก่ความรักระหว่างแม่กับลูกซึ่งมีน้อยมากในสังคม
ปัจจุบัน เพราะคนส่วนมากมักพะวงอยู่กับเรื่องปากเรื่องท้อง เรื่อง
ทำมาหากิน ความฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร่ายใช้จ่ายไม่คิด เหมเห่อทะเยอ-
ทะยาน ตกเป็นทาสของสิ่งของวัตถุ ละเลยเรื่องจิตใจ ไม่สนใจเรื่อง
คุณธรรมความดี เห็นห่างศาสนา เห็นผิดเป็นชอบประกอบกรรมชั่ว
ผิดกฎหมายบ้านเมืองและจารีตประเพณีต่าง ๆ จนปรากฏเป็นข่าว
บ่อย ๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์ เช่น เรื่องข่มขืนอนาจาร การคบชู้
ลูกไม่มีพ่อ แม่ทิ้งลูก ลูกทุบตีทำร้ายแม่ แม่แทงพ่อ พ่อข่มขืนลูก
ลูกฆ่าพ่อ ฯลฯ ข่าวเหล่านี้สะท้อนสภาพสังคมที่กำลังจะจมดิ่งลง

สู่ความพินาศมาก ไม่มีใครคิดแก้ไข การที่มีการจัดงานส่งเสริมคุณธรรมความดีงามโดยเฉพาะความกตัญญูกตเวทีเช่นนี้ขึ้น เปรียบเสมือนคนเดินทางตลอดวันที่กระหายน้ำ เมื่อได้ดื่มน้ำเย็น ๆ แม้เพียงแก้วเดียวเท่านั้น ก็จะเกิดความชุ่มชื้น สบายใจ จึงเริ่มมีความหวังว่าประเทศชาติของเราคงไม่ถึงกับพินาศอับปาง เพราะคนชาติศีลธรรม เนื่องจากเรามีหนทางฟื้นฟูศีลธรรมที่ได้ผลแล้ว ส่วนวิธีการฟื้นฟูเป็นอย่างไรนั้นก็ขอนำท่านไปพบกับการจัดงานวันแม่แห่งชาติที่โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ ต่อไป

ก่อนอื่นขอแนะนำโรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์สักเล็กน้อย โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ที่ตำบลศรีมหาโพธิ์ ชาวบ้านออกเสียงว่า “สีมะหาโพด” อำเภอนครชัยศรี ตำบลนี้มีถนนเล็กแยกจากถนนใหญ่สายกรุงเทพมหานครปฐม ห่างจากเมืองนครปฐมประมาณ ๑๐ กิโลเมตร แยกเข้าไปตามถนนเล็กอีกประมาณ ๑๐ กิโลเมตร โดยผ่านวัดเสถียรรัตนาราม เข้าไป ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีครู ๑๕ คน นักเรียนประมาณ ๒๕๐ คน

โรงเรียนได้มีการเตรียมการจัดงานล่วงหน้า เริ่มตั้งแต่ติดต่อเชิญวิทยากรมาบรรยายและฉายภาพยนตร์ ประกาศให้นักเรียนทุกชั้นเขียนคำขวัญสัจดีพระคุณของแม่ส่งครู เพื่อคัดเลือกคำขวัญที่ดีที่สุดมาอ่านในวันงาน พร้อมกันนั้นก็สนับสนุนให้นักเรียนวาดรูปแสดงความรู้สึกรักของตนที่มีต่อแม่นำมาจัดนิทรรศการควบคู่ไปกับคำขวัญต่าง ๆ ที่นักเรียนเขียนด้วยตนเอง และที่ช่วยกันเขียนขึ้น นอกจากนั้นทางโรงเรียนได้ฝึกซ้อมให้นักเรียนร้องเพลง “คำน่านม” และคัดเลือกนักเรียนที่ร้องได้ดีประมาณ ๑๒ คน ร้องเพลงในงาน

โรงเรียนได้เชิญแม่ของนักเรียนมาร่วมงานในเช้าวันที่ ๑๓ สิงหาคม เวลา ๘.๓๐ น. เพื่อรับการเคารพจากลูก ถ้ามาไม่ได้อาจให้ผู้อื่นมาแทนก็ได้ เช่น พ่อ หรือ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา ใครก็ได้ แต่เนื่องจากครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มีการจัดงานทำนองนี้ขึ้น ครูใหญ่เกรงว่าจะไม่ได้รับความร่วมมือเต็มที่ จึงเดินทางไปเชิญด้วยตนเอง วิธีนี้ได้ผลดีมากเพราะผู้ปกครองมางานกันคับคั่ง เป็นสตรีทั้งหมด ส่วนมากเป็นแม่ บางรายเป็นคุณย่าหรือคุณยายมาแทน แม่บางคนอุ้มลูกเล็ก ๆ มาด้วย แม่บางรายก็ให้ลูกคุณนมในระหว่างงานนี้แหละความรักของแม่ เพื่อลูกแล้วแม่ยอมสละทุกอย่างอย่างย่อว่าแต่ความอายเลย แม้ชีวิตของแม่ ๆ ก็สละให้ได้ ความรักใดในโลกนี้จะยิ่งใหญ่และบริสุทธิ์เสมอเหมือนความรักของแม่ที่มีต่อลูกนั้นไม่มีอีกแล้ว

สถานที่จัดงานก็ไม่ตกแต่งอะไรมาก ใช้ได้ทุนอาคารเรียนที่ทำด้วยไม้ มีพื้นคอนกรีต จุคนได้ประมาณ ๔๐๐ คน แม้ว่าจะมีเสาระเกะระกะอยู่บ้างก็พอใช้เป็นที่พักได้ โดยจัดเก้าอี้มาวางไว้แถบหนึ่งสำหรับผู้ปกครองนั่ง ส่วนนักเรียนนั้นปูเสื่อให้นั่งอีกแถบหนึ่ง ได้ทุนด้านหนึ่งจัดเป็นเวทีเตี้ย ๆ มีโต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประดิษฐานอยู่เคียงกัน พร้อมด้วยธงชาติหนึ่งผืน บนเวทีจัดวางเก้าอี้ไว้สำหรับแม่นั่งให้ลูกทำความเคารพ

ทางโรงเรียนได้เชิญ ร.ต.อ.พานุ พินเนียม นายตำรวจนอกราชการมาเป็นวิทยากร ซึ่งเป็นนักพัฒนาภาคเอกชนที่ได้ทุ่มเททุกสิ่ง

ทุกอย่างเพื่อพัฒนาจิตใจของคนไทยให้เลิกลอบาามุขทุกประเภท หันมาพัฒนาตนเอง สังคมและเศรษฐกิจโดยการขยันอย่างฉลาด ประหยัด มีความคิดที่จะช่วยตนเองยืนอยู่บนขาของตนเอง ร่วมมือกันกับเพื่อนบ้านและผู้อื่นเพื่อเสริมสร้างความเจริญให้แก่ตนเองและสังคม ที่ตนอาศัยอยู่ นำภาพยนตร์มาฉายและมาบรรยายในเรื่องดังกล่าว

งานเริ่มขึ้นเมื่อเวลาประมาณ ๘.๐๐ น. วิทยากรได้เริ่มกล่าวปราศรัยต่อที่ประชุมถึงจุดประสงค์ในการจัดงาน เพื่อเทิดทูนคุณธรรมความดีของแม่ เพราะแม่เป็นผู้ที่เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก เป็นผู้มีพระคุณคนแรกของลูกก่อนพ่อและครูบาอาจารย์ แม่ต้องประสบความยากลำบากในการอุ้มท้องมานานถึง ๙ เดือน ให้ความรักทะนุถนอมลูกมาตั้งแต่ยังอยู่ในครรภ์ เมื่อคลอดแล้วแม่ก็ให้ดื่มน้ำนมของตน เลี้ยงลูกด้วยความเหนื่อยยาก มีแม่จำนวนมากต้องหาเช่ากินค่า ต้องทำงานไปด้วยเลี้ยงลูกไปด้วย ดังจะเห็นได้ว่าแม่หลายคนที่มาในงานนี้อุ้มลูกมาด้วย พระคุณของแม่ที่มีต่อลูกนั้นสูงสุดหาใดเปรียบมิได้ วันนี้เป็นโอกาสที่ลูก ๆ จะได้ระลึกถึงพระคุณของแม่ แสดงความกตัญญูกตเวทิต่อแม่ด้วยการกราบแม่ มอบดอกมะลิให้แม่ เพราะดอกมะลิเป็นดอกไม้ไทยมีสีขาวบริสุทธิ์ มีกลิ่นหอมเย็นชื่นใจ ซึ่งใช้เป็นสัญลักษณ์แทนคุณความดีของแม่ ต้องเทิดทูนไว้ตามจารีตประเพณีอันดีงามของไทยที่มีมาแต่โบราณและขอให้แม่อวยพรลูกเพื่อเป็นสวัสดิมงคลในโอกาสนี้ด้วย

วิทยากรได้เชิญแม่ที่อาวุโสสูงสุด ณ ที่นั้น คือ คุณแม่ของกำนันตำบลศรีมหาโพธิ์ ทำพิธีเปิดงานโดยจุดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยเสร็จแล้วจึงได้นิมนต์เจ้าอาวาสวัดศรีมหาโพธิ์ บรรยายเรื่องความ

กัตติญญุกตเวที เมื่อเจ้าอาวาสบรรยายและอำนวยการแก่ผู้เข้าร่วมประชุมเสร็จแล้ว โรงเรียนได้ให้ เด็กชายพิริยะ ลบแยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ซึ่งชนะการประกวดแต่งคำขวัญสุดดีแม่อ่านคำขวัญนั้น เด็กชายพิริยะ ซึ่งตัดผมสั้นเกรียนตามแบบฉบับนักเรียนที่ดีทั้งหลาย แต่งกายสะอาดเรียบร้อยได้ขึ้นมายืนบนโต๊ะในท่ามกลางที่ประชุม อ่านคำขวัญที่เขาแต่งขึ้นเองอย่างชัดถ้อยชัดคำ แม้ว่าคำประพันธ์ของเขาจะไม่ถูกต้องตามแบบแผนกาพย์หรือกลอนก็ตาม แต่กลั่นออกมาด้วยความรู้สึกจากหัวใจของลูกที่ซาบซึ้งในพระคุณของแม่อย่างแท้จริง เพียงข้อความสั้น ๆ ไม่กี่ประโยคก็แสดงความรู้สึกได้ชัดเจนหมดสิ้น เมื่ออ่านจบก็มีเสียงปรบมืออย่างกึกก้อง

ต่อมา โรงเรียนได้จัดให้กลุ่มนักเรียนที่ได้ฝึกร้องเพลง “คำ
น่านม” ไว้แล้วออกมาร้องเพลงดังกล่าว เพลงนี้เป็นเพลงซึ่งแต่ง
มาประมาณ ๒๐ ปีแล้ว แต่ทำนองและเนื้อร้องยังคงไพเราะกินใจ
เมื่อร้องจบวิทยากรได้ขอให้เด็กชายพิริยะ ออกมาอ่านเนื้อร้องอย่าง
ร้อยแก้วอีกครั้งหนึ่ง เพราะเด็กชายพิริยะอ่านไทยได้ชัดถ้อยชัดคำดี
ทำให้ผู้ฟังทราบเนื้อร้องชัดเจนดังนี้

แม่นี้มีบุญคุณอันใหญ่หลวง ที่เฝ้าหวงหวงลูกแต่หลังเมื่อยัง
นอนเปล แม่เราเฝ้าโละเห่ กล่อมลูกน้อยนอนเปล ไม่ห่างหันเหไป
จนไกล

แต่เล็กจนโตโอ้แม่นอม แม่พ่ายพอมข้อมเกศแต่รักลูกปักดวงใจ
เติบโตโอ้เล็กจนใหญ่ นี่แหละหนาอะไร มิใช่ใดหนาเพราะคำน่านม

ครครึกพิณให้ดี คำน่านมแม่นี้ จะมีอะไรเหมาะสม โอ้วแม่เจ้า
ลูกคิดถึงคำน่านม เลือดในอกผสมกลั่นเป็นน่านมให้ลูกดื่มกิน

คำน่านมควรวุขวนให้ลูกฟัง แต่เมื่อหลังเปรียบกับฟ้าหนักกว่า
แผ่นดิน บวชเรียนพากเพียรจนสิ้น หยดหนึ่งน่านมกิน ทดแทนไม่สิ้น
พระคุณแม่เอย

เมื่อเด็กชายพิริยะ อ่านจบ แม่หลายคนเริ่มมีน้ำตาซึม ถึง
เวลาอันสำคัญแล้ว วิทยากรเริ่มเชิญแม่ที่นั่งบนเก้าอี้ที่จัดไว้บนเวที
โดยทยอยกันขึ้นไปเป็นชุด ๆ ละ ๑๔ คน เพราะเวทีเล็กสามารถวาง
เก้าอี้ได้เพียง ๑๔ ตัวเท่านั้น แต่เนื่องจากแม่มีอยู่ ๒ กลุ่ม คือ แม่ที่มี
ลูกเรียนอยู่เพียงคนเดียวกับแม่ที่มีลูกเรียนอยู่หลายคน บางรายเรียน
อยู่พร้อมกันถึง ๖ คน จึงขอให้แม่ที่มีลูกเรียนอยู่คนเดียวขึ้นไปนั่งก่อน
จากนั้นทางโรงเรียนก็จัดให้ลูกขึ้นไปนั่งพับเพียบตรงหน้าแม่พร้อม
ด้วยดอกมะลิในมือคนละดอก

เมื่อถึงตอนนี้ วิทยากรขอให้แม่ยืนเท้าออกมาเพื่อให้ลูกกราบ
ลงไปบนหลังเท้าได้ถนัด ในระหว่างที่ลูกกราบลงไปนั้นก็ขอให้แม่
ใช้มือที่เคยอุ้มลูก อาบน้ำลูก ป้อนข้าวลูก เช็ดอุจจาระปัสสาวะลูก
ป้อนยาให้ลูกในยามเจ็บไข้ ตีกันลูกเมื่อดื้อรั้นเกเร สบศีรษะของลูก
ขอให้นึกทบทวนย้อนหลังไปตั้งแต่เมื่อครั้งลูกออกจากครรภ์ใหม่ ๆ
หัวเท่ำกำปັນ เดี่ยวนี้โตขึ้นแล้ว ต่อไปจะโตใหญ่กว่านี้ จะดี จะชั่ว
จะเป็นพลเมืองดีของชาติในวันข้างหน้าหรือไม่ ก็ย่อมขึ้นอยู่กับ
การดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่และโรงเรียน ขอให้ถือโอกาสนี้อวยพรให้ลูก
มีความสุขความเจริญทั้งในการศึกษาเล่าเรียนและในชีวิตข้างหน้า
ในระหว่างนั้นขอให้ลูกร่วมกันร้องเพลงคำน่านมอีก โดยมีกลุ่มนักเรียน
ที่ฝึกร้องได้แล้วนั้นเป็นต้นเสียงจนกว่าจะจบพิธี เมื่อลูกกราบแม่แล้ว

ก็ส่งดอกมะลิให้แม่ จากนั้นทั้งแม่และลูกลงจากเวที เพื่อให้แม่กลุ่มใหม่ไปรับการเคารพต่อไป

ตลอดเวลาที่มีการกราบแม่ดำเนินไปนั้น ผู้ที่มาร่วมงานต่างรู้สึกปีติชื่นชม ยินดี ตื่นตันใจ ต่างมีอาการคล้ายคลึงกันคือ ตาแดง ๆ น้ำตาคลอ แม่บางคนน้ำตาไหลต้องใช้ผ้าเช็ดหน้าซับ หลายคนยิ้มทั้งน้ำตา สำหรับกลุ่มนักเรียนนักร้องนั้นก็ร้องกันจริงจังสมชื่อคือร้องเพลงค่าน้ำนมไปด้วยและร้องให้สะอึกสะอื้นไปด้วยผสมกลมกลืนกันเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญที่เรียกน้ำตาของใครต่อใครในที่นั้นให้หลั่งไหลพร่างพรูออกมาอย่างไม่สามารถจะหักห้ามไว้ได้ กลายเป็นการชุมนุมหลั่งน้ำตาไปโดยไม่ได้ตั้งใจ

แม่หลายคนเมื่อรับดอกมะลิจากลูกแล้ว คงเกิดความรู้สึกว่าไม่ควรรับข้างเดียว จึงควักกระเป๋าดอกมาหยิบเงินส่งให้ลูกคนละบาท บ้างสองบาทบ้าง บางคนให้ใบละสิบบาทไปก็มี นี่แหละน้ำใจแม่เป็นที่ประทับใจของผู้พบเห็นยิ่งนัก

เมื่อนักเรียนขึ้นเวทีไปกราบแม่จนหมดแล้ว ก็ปรากฏว่ายังมีเหลือนักเรียนอีกกลุ่มเล็ก ๆ ราว ๑๐ คน ที่ไม่มีผู้ปกครองมาร่วมในงานนี้ ทางโรงเรียนจึงจัดให้กราบครูแทน โดยชี้แจงว่าครูก็เป็นผู้มีพระคุณรองจากพ่อแม่ แต่ก็ยังมีเด็กหญิงผู้หนึ่งร้องให้สะอึกสะอื้นอยู่คนเดียวไม่ยอมไปกราบครูเพราะเกิดความเสียใจที่แม่มาไม่ได้ เพราะไปทำงานที่อำเภออื่นห่างไกลออกไป ครูต้องปลอบโยนกันเป็นเวลานานจึงหยุดร้องให้

หลังจากเสร็จพิธีกราบแม่แล้ว แม่ทั้งหลายก็ได้รับเชิญให้เข้าชมภาพยนตร์เรื่อง “ยอดหญิงกตัญญู” เป็นภาพยนตร์ชีวิตจริงของแม่ชาวเกาหลีคนหนึ่ง ซึ่งตกเป็นหม้ายเพราะสามีเสียชีวิตตั้งแต่ลูก

ยังแบบเบาะ ทั้ง ๆ ที่ตนเองมีการศึกษาสูงจบปริญญาตรีทางกฎหมาย แต่เลือกที่จะปฏิบัติตามประเพณีเดิม คืออาศัยอยู่กับครอบครัวของสามีซึ่งอยู่ในเขตชนบทห่างไกลความเจริญ เธอกัดฟันต่อสู้อุปสรรคนานัปการ เลี้ยงลูกและเลี้ยงบิดาของสามีซึ่งชราภาพและพิการด้วยการหักร้างถางพงทำอะไรในบริเวณภูเขา ต้องเผชิญกับการกลั่นแกล้งขัดขวางจากชาวบ้านและผู้มีอิทธิพลในแถบนั้น แต่ด้วยความตั้งใจที่แน่วแน่ เด็ดเดี่ยว ความเสียสละ อุตุน เอาความดีเข้าสู่กับความชั่วจนในบั้นปลายชัยชนะก็เป็นของเธออย่างเต็มภาคภูมิ เธอกลายเป็นผู้นำชุมชน และได้รับการยกย่องจากประธานาธิบดีให้เป็นตัวอย่างของยอดหญิงนักพัฒนา มีการทำภาพยนตร์ชีวิตจริงของเธอออกเผยแพร่โดยเธอเป็นผู้นำแสดงด้วยตนเอง

งานเลิกแล้วแต่แม่บางคนยังไม่กลับ แม่คนหนึ่งยังคงนั่งอยู่ในโรงเรียนสอบถามได้ความว่ากำลังคิดถึงลูกอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นทหารอยู่ชายแดน หัวอกของแม่นั้นเต็มไปด้วยเรื่องของลูก คิดถึงลูก เป็นห่วงลูก เมื่อแม่ไปเยี่ยมไม่ได้ส่งแต่ใจไปเยี่ยมลูกก็ยังดี

งานเลิกแล้วทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่างานเช่นนี้จะต้องจัดขึ้นมาอีกในปีหน้าและจะต้องยิ่งใหญ่กว่านี้ การจัดงานก็ทำได้ง่ายขึ้นไม่ต้องลงทุนอะไรเลย ลงแต่แรงบ้างเท่านั้น แต่ผลที่ได้รับทางจิตใจนั้นมีคุณค่ามากจนประมาณมิได้

ส่วน ร.ต.อ.ภาณุ พินเนียม วิทยากรในการจัดงานครั้งนี้ซึ่งเป็นผู้มีส่วนริเริ่มให้จัดงานทำนองนี้ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ณ โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรการาม มักกะสัน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร กล่าวว่า “ผมได้มีส่วนร่วมในการจัดงานวันแม่และวันกตัญญูมาหลายครั้งแล้ว แต่งานนี้ประทับใจผม

มากที่เรียกน้ำตาของแม่ ลูกและครูมากที่สุด”

งานวันแม่แห่งชาติที่จัดขึ้นแบบนี้ไม่สิ้นเปลืองอะไรเลย ทั้งยังจัดได้ไม่ยากผู้จัดอาจดัดแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้เสมอ ถ้าโรงเรียนทั้งหลายจะได้จัดกิจกรรมแบบนี้ในวันแม่แห่งชาติก็จะเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการฟื้นฟูคุณธรรมความกตัญญูกตเวทีซึ่งเป็นคุณธรรมอันสำคัญยิ่งของไทยที่กำลังเสื่อมทรามลงให้สูงส่งขึ้นมาอีก อันจะเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมคุณธรรมอื่น ๆ อีก และยังมีผลพลอยได้ที่สำคัญเกิดขึ้นเช่น เพิ่มความสนใจของผู้ปกครองต่อการศึกษาของบุตรหลาน เป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน อันจะเป็นผลให้โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ จากผู้ปกครองเพิ่มขึ้น เป็นการพัฒนาโรงเรียนในทางอ้อม ประการสุดท้ายอันเป็นประการที่สำคัญคือ คุณงามความดีจากการจัดกิจกรรมในโอกาสวันแม่แห่งชาตินี้ ควรน้อมเกล้า ฯ อุทิศถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เพราะเป็นวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระองค์ท่านในฐานะที่ทรงเป็น “พระแม่แห่งชาติ” และที่ทรงแผ่พระบารมี พระเมตตา และพระกรุณาธิคุณปกเกล้าปกกระหม่อมปวงชนชาวไทยดุจเดียวกับแม่ที่มีต่อลูกให้ร่วมเย็นเป็นสุขทั่วหน้ากัน

รักแม่ บูชาแม่ จงสร้างแต่คุณความดี

คณะกรรมการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติม
และหนังสืออุทิศเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับ
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

นายประโมทย์ ไชยกิจ	ประธานกรรมการ
พระเทพโสภณ (กมล โกวิท)	กรรมการที่ปรึกษา
พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตภาโณ)	กรรมการที่ปรึกษา
นางแม่นมาส ขวลิศ	กรรมการที่ปรึกษา
นายสุชีพ ปุญญานุภาพ	กรรมการ
นายจำรัส ดวงธิสาร	กรรมการ
นางสุนน อมรวิวัฒน์	กรรมการ
นายเย็นใจ เลหาวิช	กรรมการ
นายสมพร เทพสิทธิ	กรรมการ
นางมาลินี ผโลประการ	กรรมการและเลขานุการ
นายสุระ ดามาพงษ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวพรรณงาม แยมบุญเรือง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวปราณี สินธุ์สะอาด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวอุ้มบุญ สิงห์อัศวิน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ทรงพระนิพนธ์และผู้เรียบเรียง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

นายเย็นใจ เลาหวณิช

นางสาวอรุณรัตน์ คล้ายพงษ์

นางสาวศุภรสิน นิสัมภาชาติ

นางสาวโสภี แสงสุวรรณ

ผู้จัดทำภาพประกอบ

นางศรารัตน์ สิงหนาท

คณะกรรมการ

นางแม่ณมาส ชวลิต

นางมาลินี ผโลประการ

นายสุระ ดามาพงษ์

นางสาวพรรณงาม แยมบุญเรือง

นางสาวปราณี สินธุ์สะอาด

นางสาวอุ้มบุญ สิงห์อัศวิน